

100 Soruda 2011 Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi

Sunuş

Gerçek kişilerin vergiye tabi gelirleri arasında önemli bir yer tutan menkul kıymet gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu'nda, bu kıymetlerin vade tarihine kadar elde tutulmasından elde edilen faiz gelirleri ile vade tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları olarak iki ana başlık altında değerlendirilmektedir.

Hisse senedi kar payları, TL ve yabancı para cinsinden açılan mevduat hesaplarına yürütülen faizler, repo kazançları, her nevi tahvil ve Hazine bonusu faizleri, alacak faizleri, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları, katılım bankalarının kar ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kar payları, sigorta şirketleri ve emekli sandıklarınca yapılan ödemeler anılan kanunun 75. maddesinde "menkul sermaye iradı" olarak tanımlanmıştır. Menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise yine aynı Kanun'un mükerrer 80. maddesi uyarınca "değer artış kazancı" olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmamızda tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından 2011 yılında elde edilen, başta Hazine bonusu ve Devlet tahvili faiz gelirleri ve alım satım kazançları, hisse senedi kar payları ve alım satım kazançları ile mevduat faizi/repo kazançları olmak üzere menkul kıymet gelirlerinin beyanı ve vergilendirilmesine ilişkin kurallar, konuyla ilgili muhtemel sorulara verilen örnekli cevaplarla açıklanmaktadır.

Şirketimiz uzmanları tarafından hazırlanan bu metnin, tasarrufların değerlendirilmesinde kişilere yardımcı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,

Ernst & Young Türkiye

"100 Soruda 2011 Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi" başlıklı çalışmamız gerçek kişilerin menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili genel bilgi vermek amacıyla **30 Eylül 2011** tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan vergi yasalarının ilgili hükümleri dikkate alınarak Ernst & Young uzmanları tarafından hazırlanmıştır.

İçindekiler

I.	Mükellefiyet ve menkul kıymet gelirleri	Soru 1-9	Sayfa 3-4
II.	Menkul kıymet gelirlerinde tevkifat uygulaması	Soru 10-19	Sayfa 5-7
III.	Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları	Soru 20-27	Sayfa 8-9
IV.	Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu	Soru 28-30	Sayfa 10-11
V.	İhtiyari beyanname	Soru 31-36	Sayfa 12-13
VI.	Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	Soru 37-87	Sayfa 14-25
	A. Devlet tahvili ve Hazine bonusu faiz gelirlerinin vergilendirilmesi	Soru 37-39	Sayfa 14
	B. Devlet tahvili ve Hazine bonusu alım satım kazançlarının vergilendirilmesi	Soru 40-41	Sayfa 15
	C. Eurobondlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	Soru 42-49	Sayfa 15-16
	D. Hisse senedi temettü gelirlerinin vergilendirilmesi	Soru 50-59	Sayfa 17-19
	E. Hisse senedi satışından sağlanan kazançların vergilendirilmesi	Soru 60-63	Sayfa 19-20
	F. Mevduat ve repo gelirleri ile katılım bankalarından elde edilen kar paylarının vergilendirilmesi	Soru 64-68	Sayfa 20-21
	G. Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler	Soru 69-71	Sayfa 21
	H. Özel sektör tahvillerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	Soru 72-76	Sayfa 22
	I. Kira sertifikalarından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesi	Soru 77-79	Sayfa 22-23
	J. Yabancı menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	Soru 80-82	Sayfa 23
	K. Aracı kurum varantlarından sağlanan kazançların vergilendirilmesi	Soru 83-84	Sayfa 24
	L. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançların vergilendirilmesi	Soru 85-87	Sayfa 24-25
VII.	Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan vergilerin beyanı ve ödenmesi	Soru 88-97	Sayfa 26-27
VIII.	Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler	Soru 98-100	Sayfa 28-30

I. Mükellefiyet ve menkul kıymet gelirleri

1. Tam mükellef gerçek kişi kimdir, kazançları nasıl vergilendirilir?

Türkiye’de yerleşmiş olan veya yerleşmiş sayılan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından “tam mükellef” kabul edilmektedir. Bu kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

- ▶ İkametgahı Türkiye’de bulunanlar ve
- ▶ Bir takvim yılı içinde Türkiye’de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (geçici ayrılmalar Türkiye’de oturma süresini kesmez),

Türkiye’de yerleşmiş sayılır.

Öte yandan, resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları da tam mükellef olarak vergilendirilirler.

Belli ve geçici bir görev veya iş için Türkiye’ye gelenler, Türkiye’de altı aydan fazla kalsalar dahi Türkiye’de yerleşmiş sayılmazlar.

2. Dar mükellef gerçek kişi kimdir, kazançları nasıl vergilendirilir?

Türkiye’de yerleşmiş olmayan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından “dar mükellef” kabul edilmektedir. Bu kişiler sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Yurtdışında çalışma ve oturma izni olan Türk vatandaşları da vergi uygulamaları bakımından “dar mükellef” olarak kabul edilirler.

3. Menkul kıymetlerden hangi tür gelirler elde edilir?

Gerçek kişilerin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi, menkul kıymetin ve elde edilen gelirin türüne göre değişmektedir. Bu gelirler;

- ▶ Menkul sermaye iradı,
- ▶ Alım satım kazancı, (Diğer kazanç ve irat)

olarak gruplandırılmıştır.

4. Menkul kıymet gelirleri ne zaman elde edilmiş sayılır?

Bireysel yatırımcılar tarafından menkul kıymet gelirleri, menkul kıymetin itfa olduğu, satıldığı veya kupon faizi ödemesinin yapıldığı tarihte elde edilmiş sayılır. Mevduat ve repo işlemlerinde elde etme, mevduat hesabının veya repo işleminin vadesinde gerçekleşir. Temettülerde ise gelir, şirketin temettü dağıtım tarihinde elde edilmiş olur.

Örneğin 2011 yılında satın alınan bir Devlet tahvili 17.04.2012 tarihinde satılmışsa, kazanç 2012 yılında elde edilmiş sayılır. 2011 yılsonu itibariyle oluşan değer artışı ilgili tahvil henüz satılmadığından 2011 yılı kazancına dahil edilmez.

5. Menkul sermaye iradı olarak kabul edilen gelirler nelerdir?

Aşağıda sayılan gelirler, Gelir Vergisi Kanunu’nun 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır.

- ▶ Hisse senedi kar payları ve iştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- ▶ Yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kar payları,
- ▶ Her nevi tahvil faizleri (Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil vb.),
- ▶ Alacak faizleri,
- ▶ Mevduat faizleri (Döviz tevdiat hesaplarının ana para kur farkları gelir sayılmaz.),
- ▶ Katılım bankalarının ödediği kar payları,
- ▶ Repo gelirleri,
- ▶ Borsa Para Piyasasından (BPP) elde edilen faiz gelirleri,
- ▶ Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler,
- ▶ Emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından, sigortalılara veya emeklilik şirketine katkı payı ödeyenlere yapılan ödemeler.

6. Menkul sermaye iratlarından indirilebilecek giderler nelerdir?

Safi iradın bulunması için menkul sermaye iradından aşağıdaki giderler indirilir:

- Depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul kıymetlerin muhafazası için yapılan giderler;
- Temettü hisseleri ile faizlerin tahsil giderleri (Şirket toplantılarına iştirak gibi sermayenin idaresi için yapılan giderler irattan indirilmez);
- Menkul kıymetler ve bunların iratları için ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar (Gelir vergisi irattan indirilmez).

7. Yurtdışında çalışan Türk vatandaşlarının 2011 yılında elde ettikleri menkul sermaye iratları beyan edilmeli mi?

Yurtdışında çalışan ve oturan Türk vatandaşları, vergi uygulamaları bakımından dar mükellef sayılırlar.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 86. maddesinde, dar mükellef gerçek kişilerin gelirlerinin tamamının Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlardan ibaret olması durumunda, bu gelirler için beyanname verilmeyeceği belirtilmektedir. Diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

Buna göre yurtdışında çalışan Türk vatandaşları tarafından 2011 yılında elde edilen ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan menkul sermaye iratları tutarı ne olursa olsun Türkiye'de beyan edilmeyecektir.

8. Alım satım kazancı olarak kabul edilen kazançlar nelerdir?

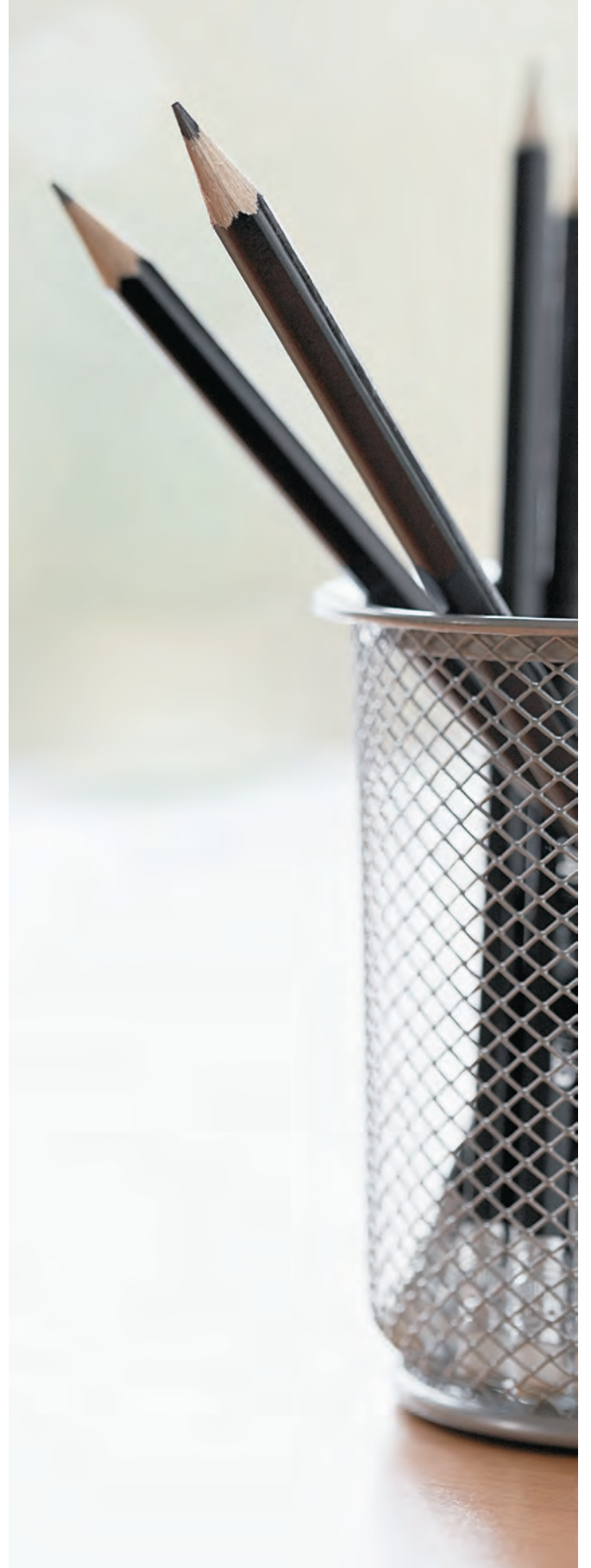
Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil gibi her nevi tahvillerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile hisse senedi alım satım kazançları bu gelir türü altında toplanabilir.

9. Yıllık beyanname ile beyan edilen alım satım kazançlarında indirilebilecek giderler nelerdir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 81. maddesinde, değer artışında safi kazanç hesaplanırken, elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçların kazançtan indirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, menkul kıymet alım satım kazançlarından, alım satımda ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) düşülebilecektir.

Menkul kıymetin satın alınması için kullanılan kredilere ilişkin faizlerin ve temerrüt faizlerinin gider olarak kazançtan indirilmesi ise mümkün değildir.

II. Menkul kıymet gelirlerinde tevkifat uygulaması

10. Vergi kesintisi (tevkifat) yapılan menkul kıymet gelirleri nelerdir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında genel olarak menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve iratlar tevkifat yoluyla vergilendirilmekle birlikte, bazı menkul kıymet gelirleri tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur. Bir kısım menkul kıymet gelirleri ise tevkifat kapsamında olmakla birlikte, tevkifatın oranı % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Örneğin 01.01.2006 tarihinden sonra İMKB'den alınan hisse senetlerinin satışından sağlanan kazanç tevkifata tabidir. Ancak bu tevkifatın oranı, yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilenler hariç olmak üzere Bakanlar Kurulu tarafından % 0 olarak belirlenmiştir.

Aşağıda bireysel yatırımcıların vergi kesintisine (% 10 veya % 15) tabi olan menkul kıymet işlemlerine yer verilmektedir. Yukarıda belirttiğimiz gibi Kanun veya Bakanlar Kurulu Kararı ile tevkifat oranı sıfır olarak belirlenen menkul kıymetlerden yatırımcılar tarafından elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla vergi ödenmediği için, söz konusu menkul kıymet işlemleri aşağıdaki listeye dahil edilmemiştir.

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan İMKB'de işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetlerinin 1 yıldan daha az süre elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ Özel sektör tahvil ve bonolarının faiz ve alım satım kazançları, (1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilenlerin satışından sağlanan kazançlar hariç)
- ▶ Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri,
- ▶ Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler,
- ▶ Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,

- ▶ Mevduat faizleri,
- ▶ Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları,
- ▶ Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları,
- ▶ Katılım bankalarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
- ▶ Repo gelirleri,
- ▶ Hisse senedi temettü gelirleri, (Temettüyü dağıtan kurum tarafından yapılmaktadır.)
- ▶ Vadeli işlem ve Opsiyon Borsasında (VOB) veya VOB dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançlar (hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar hariç),
- ▶ Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler,
- ▶ Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen ve vadesi 5 yıldan daha az olan kira sertifikalarından sağlanan gelirler,
- ▶ Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler.

11. Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler üzerinden yapılacak stopajın oranı nedir?

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gerek faiz gelirleri, gerekse de bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından 2011 yılında sağlanan kazançlar üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından % 10 oranında vergi tevkifatı (stopaj) yapılır.

2006 yılından önce ihraç edilenlerden sağlanan gelirler üzerinden stopaj yapılmaz.

12. Borsada işlem gören hisse senetlerinin satışında uygulanan stopajın oranı nedir?

1 Ocak 2006 tarihinden önce iktisap edilen (edinilen) hisse senetlerinden sağlanan alım satım kazançları stopaja tabi değildir.

Bu tarihten sonra iktisap edilen ve İMKB'de işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetlerinin 2011 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden % 10 oranında stopaj yapılmaktadır. Ancak bu hisse senetlerinin 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılması durumunda, kazanç üzerinden stopaj yapılmaz.

MKYO dışındaki diğer hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden ise banka veya aracı kurum tarafından yapılacak stopajın oranı 14 Kasım 2010 tarihinden itibaren % 0'a indirilmiştir. Buna göre sözü geçen hisse senetlerinden 2011 yılında elde edilen alım satım kazançları üzerinden ilgili banka ve aracı kurum tarafından stopaj yapılmayacaktır.

13. Aracı kurum varantlarından sağlanan kazançlardan stopaj yapılıyor mu?

Aracı kurum varantlarının elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar GVK geçici 67. madde kapsamında stopaja tabidir. Ancak 2010/926 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu stopajın oranı, dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan aracı kurum varantlarının İMKB'de elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

14. Tam mükellefler tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillerin faiz gelirlerinde stopaj oranı nedir?

29 Aralık 2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirlerinin, tahvilin vadesine göre değişen oranlarda tevkifata tabi tutulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Buna göre tam mükellef kurumların yurtdışında ihraç ettikleri;

- ▶ Vadesi 1 yıla kadar tahvillerden elde edilen faizlerden % 10,
- ▶ Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 7,
- ▶ Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 3,
- ▶ Vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvillerden elde edilen faizlerden % 0,

oranında tevkifat yapılmaktadır.

15. Mevduat faizi, repo ve yatırım fonlarından elde edilen gelirlerde stopaj oranı kaçtır?

Mevduat faizleri üzerinden yapılması gereken stopajın oranı % 15'tir. Buna göre bankalar tarafından mevduatın vadesine veya döviz cinsine bakılmaksızın, mevduat faizlerinin ödenmesi aşamasında % 15 oranında stopaj yapılacaktır. Aynı şekilde repo gelirleri üzerinden de % 15 oranında stopaj yapılır.

Örneğin 15.08.2010 tarihinde % 8 brüt faiz ile 1 yıl vadeli 100.000 TL'lik mevduat yapan bir kişi, vadede (15.08.2011)

elde edeceği 8.000 TL'lik faiz üzerinden $(8.000 \times \% 15 =) 1.200$ TL tevkifat yapılacaktır. Tevkifat sonrası kalan $(8.000 - 1.200 =) 6.800$ TL'lik net faiz tutarı mevduat sahibinin hesabına geçecektir.

Aynı şekilde faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığında ödenen kar payları ve katılım bankaları tarafından kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları üzerinden de % 15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından (fona iade) sağlanan kazançlar üzerinden ise % 10 oranında tevkifat yapılmaktadır. Ancak sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden stopaj yapılmamaktadır.

16. Kira sertifikalarından sağlanan gelirlerde stopaj oranı kaçtır?

Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından sağlanan gelirler % 10 oranında stopaja tabidir. Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirlerde ise stopaj oranı kira sertifikasının vadesine göre değişmektedir. (Oranlar 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmiştir.)

Buna göre tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;

- ▶ Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlerden % 10,
- ▶ Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 7,
- ▶ Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 3,
- ▶ Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden % 0,

oranında tevkifat yapılmaktadır.

17. Stopaj yolu ile vergilendirilen yukarıdaki gelirler için ayrıca beyanname verilmesi de gerekir mi?

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda yer verilen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler için ayrıca beyanname vermelerine gerek yoktur.

Başka bir ifade ile tam mükellef bireysel yatırımcılar için banka veya aracı kurum tarafından kesilen vergiler, oranı % 0 olarak belirlenmiş olsa da nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan gelirlerin tutarı ne olursa olsun ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

18. Hangi gelir ve kazançlar için beyanname verilmez?

Aşağıdaki gelir ve kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulması veya Kanun'un diğer maddeleri uyarınca gelir vergisinden istisna olarak değerlendirilmesi dolayısıyla, yıllık gelir vergisi beyannamesi

ile beyan edilmeyecektir. Diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecek, dolayısıyla bu gelirler üzerinden ilave bir vergi ödenmeyecektir.

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin (İMKB’de işlem gören veya görmeyen) elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış tam mükellef kurumlara ait olan ve İMKB’de işlem gören hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan ve İMKB’de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin en az 2 yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ Stopaja tabi tutulmuş olmak şartıyla;
 - ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
 - ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra Türkiye’de ihraç edilmiş olan özel sektör tahvil ve bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
 - ▶ Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler,
 - ▶ Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
 - ▶ Yurtiçi bankalardan elde edilen mevduat faizleri,
 - ▶ Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları,
 - ▶ Kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları,
 - ▶ Katılım bankalarınca kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları,
 - ▶ Repo gelirleri,
- ▶ Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında (VOB) veya VOB dışında, banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançlar,
- ▶ İMKB’de işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan aracı kuruluş varantlarından elde edilen kazançlar,
- ▶ Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler.

19. Beyan edilmesi gereken menkul kıymet gelirleri hangileridir?

Bireysel yatırımcılar tarafından aşağıda sayılan menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen gelir ve kazançlar için gelir vergisi beyanname verilmesi, başka gelirler dolayısıyla beyanname veriliyorsa bu gelir ve kazançların da beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir.

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınan, hisseleri İMKB’de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin 2 yıldan daha kısa sürede elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvil ve bonolarının faiz ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra banka ve aracı kurum aracılığı olmaksızın ihraç edilen özel sektör tahvillerinden sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ Eurobondlardan elde edilen kupon faizleri, itfasında sağlanan gelirler ve bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ Hisse senedi temettü gelirleri,
- ▶ Alacak faizi,
- ▶ Yabancı hisse senedi alım satım kazançları,
- ▶ Yabancı tahvil faiz ve alım satım kazançları,
- ▶ Yurtdışındaki yatırım fonlarından elde edilen kazançlar,
- ▶ Yurtdışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri.

III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları

20. Enflasyon indirimi uygulaması nedir?

Enflasyon indirimi, bazı menkul sermaye iratları için uygulanan ve elde edilen gelirin enflasyondan kaynaklanan kısmının ayrıştırılarak, reel gelirin vergilendirilmesi amacıyla güden bir uygulamadır. Buna göre elde edilen gelire, ilgili yıl için belirlenen enflasyon indirim oranı uygulanır. Bu şekilde tespit edilen tutar elde edilen faiz gelirinden düşülmek suretiyle beyana tabi menkul sermaye iradı tespit edilir.

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren enflasyon indirim oranı uygulamasına son verilmiştir. Ancak aşağıda belirtilen bazı istisnai durumlarda 2011 yılı gelirleri için de uygulanması mümkündür.

21. Enflasyon indirimi hangi gelirlere uygulanabilir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca, 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere 31.12.2005 tarihinde yürürlükte olan mevzuatın uygulanması gerekmektedir.

Bu hüküm uyarınca bireysel yatırımcılar tarafından 1 Ocak 2006 tarihinden önce Türk Lirası cinsinden ihraç edilmiş olan;

- ▶ Hazine bonusu ve Devlet tahvilleri,
- ▶ Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetler ve
- ▶ Özel sektör tahvillerinden,

2011 yılında elde edilen menkul sermaye iratları (kupon faizi ve itfa gelirleri) için enflasyon indirimi uygulaması devam etmektedir. Buna göre yukarıda sayılan gelirlere, 2011 yılı için belirlenen enflasyon indirim oranı uygulandıktan sonra kalan gelirin beyan edilmesi gerekmektedir.

22. Enflasyon indirim oranı nasıl hesaplanır?

Enflasyon indirim oranı her yıl için,

$$\frac{\text{Yeniden değerlendirme oranı}}{\text{DT ve HB ihalelerindeki bileşik ortalama faiz oranı}}$$

formülüyle hesaplanarak Maliye

Bakanlığı'nca ilan edilmektedir. 2011 yılı gelirlerine uygulanacak olan enflasyon indirim oranı 26 Aralık 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 280 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile (% 10,26 / % 8,12=) % 126,4 olarak açıklanmıştır. İndirim oranının birden büyük olması nedeniyle 2011 takvim yılında elde edilen ve enflasyon indirimi uygulamasına tabi menkul sermaye iratları, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

23. Endeksleme uygulaması nedir?

Endeksleme yöntemi sadece bazı menkul kıymet alım satım kazançları için geçerli bir uygulamadır. Bu uygulama da enflasyon indirimi uygulamasında olduğu gibi elde edilen kazancın enflasyon karşısındaki reel değerinin belirlenmesine yöneliktir.

Alım satım kazançlarında endeksleme, menkul kıymetlerin maliyet bedelinin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, her ay için üretici fiyat endeksine (ÜFE) göre artırılması anlamına gelmektedir. Satış kazancı satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanmaktadır.

Endekslemede Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından her ay açıklanan Üretici Fiyat Endekslerinin (ÜFE) kullanılması gerekir.

24. Endeksleme yönteminin kullanılacağı menkul kıymet satış kazançları nelerdir?

▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan; Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvillerinin,

▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan; yabancı hisse senetleri, yurtdışında kurulmuş yatırım fonlara ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan eurobondlar ile bu tarihten sonra iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da endeksleme yöntemi kullanılabilir.

25. Endeksleme yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşma şartı var mı?

► 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan;

Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresi'nce çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvillerinin,

► 1 Ocak 2006 tarihinden önce iktisap edilmiş olan;

Yabancı hisse senetleri, yurtdışında kurulmuş yatırım fonlara ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin, elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilir. Bu endekslemenin yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşma şartı yoktur. Başka bir deyişle endeks farkı % 10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan eurobondlar ile yine bu tarihten sonra iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri İMKB'de işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilir. Ancak bu endekslemenin yapılabilmesi için alış ve satış tarihleri arasındaki ÜFE farkının % 10'dan fazla olması gerekmektedir. Endeks farkının % 10'un altında olması durumunda kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanacaktır.

26. Endekslenmiş maliyet bedeli nasıl hesaplanır?

Menkul kıymetin endekslenmiş maliyet bedeli aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır.

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{\text{Satış tarihinden 1 ay önceki endeks}}{\text{Alış tarihinden 1 ay önceki endeks}} \times \text{Maliyet bedeli}$$

Örneğin 7 Ekim 2004 tarihinde ihraç edilmiş olan 15 Mart 2015 vadeli eurobondtan 16 Mart 2010'da 500.000 USD nominallik alım yapılmıştır. Bu tahvil için 530.000 USD (kirli fiyat) ödenmiştir. Primli olarak alınmış olan bu kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dahil maliyeti 511.000 USD olarak hesaplanmıştır. Tahvil 7 Haziran 2011'de 560.000 USD'ye satılmıştır.

Alış tarihindeki MB döviz alış kuru : 1 USD = 1,5210 TL
Satış tarihindeki MB döviz alış kuru : 1 USD = 1,5718 TL

Alış tarihinden 1 ay önceki ÜFE (Şubat/2010) : 169,29
Satış tarihinden 1 ay önceki ÜFE (Mayıs/2011) : 191,43

TL alış tutarı (511.000 x 1,5210) 777.231 TL
TL satış tutarı (560.000 x 1,5718) 880.208 TL

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{191,43}{169,29} \times 777.231 = 878.878,44$$

27. Endeksleme yapıldığı durumda kazanç nasıl hesaplanır?

Alım satım kazancının tespiti sırasında menkul kıymetlerin maliyet (iktisap) bedeli, menkul kıymetin elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere TÜİK tarafından açıklanan üretici fiyat endeksindeki (ÜFE) artış oranında artırılarak belirlenmektedir. Bu durumda kazancın tespitinde satış bedelinden maliyet bedelinin endekslenmesi sonucu bulunan tutarın düşülmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki örnekteki eurobondun endekslemeye tabi tutulmaması durumunda elde edilen alım satım kazancı, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle belirlenecektir. Buna göre kazanç (880.208 - 777.231 =) 102.977 TL olmaktadır.

Oysa örnekteki kazancın endeksleme yöntemi kullanılarak hesaplanması durumunda, elde edilen alım satım kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle belirlenecektir.

Buna göre kazanç (880.208,00 - 878.878,44 =) 1.329,56 TL olmaktadır. Bu sayede enflasyonun elde edilen alım satım kazancı üzerindeki etkisi ortadan kaldırılmış olmaktadır.

IV. Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu

28. Stopaja tabi olmayan menkul kıymetlerin satışında zararlar kardan düşülebilir mi?

Aynı yıl içinde alınıp satılan menkul kıymetlerden sağlanan değer artış kazançlarının tespitinde, menkul kıymetlerden birinin alım satımından doğan zararın, diğerinden sağlanan kardan mahsup edilebileceğine ilişkin olarak Maliye Bakanlığı 21 Ocak 2003 tarihinde bir basın açıklaması yapmıştır.

Bakanlık bu açıklamasında, bir yıl içinde birden fazla menkul kıymet alım satım işlemi yapılması halinde, bu işlemlerden elde edilen kar veya zarar tutarlarının birlikte değerlendirileceğini, dolayısıyla işlemin aynı yıl içinde yapılması koşuluyla bir işlem nedeniyle doğan zararın, diğer işlemler dolayısıyla elde edilen kardan mahsup edilmesinin mümkün olabileceğini ifade etmiştir.

Maliye Bakanlığı'nın basın açıklamasında yer alan görüşler çerçevesinde, 2011 yılında geçici 67. madde kapsamında stopaja tabi olmayan menkul kıymet alım satım işlemlerinden oluşan zararlar, yine bu kıymetlerin alım satımından sağlanan karlara mahsup edilebilecektir.

29. Geçici 67. madde kapsamında stopaja tabi olan menkul kıymet alım satımlarında zarar mahsubu mümkün müdür?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamına giren menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından stopaja tabi tutulmaktadır. Bu menkul kıymetlerin elden çıkarılması sırasında oluşan zararın ise alım satıma aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından stopaj matrahı hesaplanırken, aynı türden menkul kıymetlerin alım satımından sağlanan kazançtan indirilebilmesine izin verilmektedir.

30. Zarar mahsubunda "aynı türden menkul kıymet" ifadesinden ne anlaşılıyor?

Aynı tür menkul kıymetten ne anlaşılması gerektiğine ilişkin sınıflandırma 257, 258 ve 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. Buna göre zarar mahsubu açısından menkul kıymetler;

- ▶ Sabit getirili menkul kıymetler,
- ▶ Değişken getirili menkul kıymetler,
- ▶ Diğer sermaye piyasası araçları,
- ▶ Yatırım fonları katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri, olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırma kapsamında bir yatırımcının üç aylık kazancını (stopaj matrahını) hesaplayacak olan aracı kurum tarafından, yatırımcının yatırım fonu katılma belgelerinden (4. sıra) sağladığı kazançtan, örneğin Devlet tahvili (1. sıra) alım satımından oluşan zararını mahsup etme imkanı bulunmamaktadır.

Banka veya aracı kurum tarafından bir yatırımcının, yatırım fonu katılma belgelerinden sağladığı kazanç üzerinden stopaj yapılacak, Devlet tahvili satışından oluşan zarar ise ilgili yılı aşmamak üzere, diğer üç aylık dönemlerde, sabit getirili menkul kıymetlerden sağlanan kazançlardan mahsup edilebilecektir. Bu mahsubun ilgili yılda gerçekleştirilememesi durumunda zararın gelecek yıllara taşınması mümkün değildir.

V. İhtiyari beyanname

31. İhtiyari beyanname hangi hallerde verilir?

Bir aracı kurum veya banka vasıtasıyla yapılan menkul kıymet satışından zarar oluşması halinde bu zarar, takvim yılı aşmamak üzere, aynı aracı kurum veya banka vasıtasıyla gerçekleştirilen aynı türden menkul kıymet satışlarından doğan kara mahsup edilebilmektedir.

Farklı aracı kurum veya bankalarla çalışan yatırımcıların, bir kurumda kar etmesi diğer kurumda aynı tür menkul kıymet alım satım işlemlerinden zarar etmesi durumunda, bu zararın diğer kurumda sağlanan kazançtan mahsup edilmesi imkanı yoktur. Kazanç sağlanmış olan aracı kurum veya banka tarafından, diğer kurumdaki zarar dikkate alınmadan üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanan kazanç üzerinden stopaj yapılacaktır.

Ayrıca aynı kurumda gerçekleştirilen işlemlerde, önceki vergileme dönemlerinde (Örneğin Ocak-Mart/2011) kazanç elde edilmesi, daha sonraki dönemlerde ise aynı tür menkul kıymet satış işlemlerinden zarar edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda kazancın oluştuğu dönemde aracı kurum veya banka tarafından kazanç üzerinden hesaplanan stopaj vergi dairesine yatırılmaktadır. Aynı yıl içerisinde takip eden dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar edilmesi durumunda, bu zararın önceki dönemlere ait stopaj matrahından düşülme imkanı bulunmamaktadır.

Bireysel yatırımcıların bu iki nedenden kaynaklanan mağduriyetinin giderilebilmesi için dileyen mükelleflere ihtiyari beyanname verme hakkı tanınmıştır. Buna göre farklı aracı kurumlarda hesabı bulunan ve bir hesabındaki alım satım işlemlerinden kar elde edilmesine rağmen, diğer hesabında aynı tür menkul kıymetlerden zarar oluşması durumunda, bu zararın diğer aracı kurum veya bankadaki kardan mahsubu ihtiyari beyanname verilme suretiyle sağlanabilecektir.

Yine aynı şekilde, ilk dönemde menkul kıymet satışından kar elde eden ve bu kazancı üzerinden stopaj ödeyen yatırımcılar, sonraki dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar

oluşması durumunda, kendilerinden kesilmiş olan fazla stopajı ihtiyari beyanname vermek suretiyle iade alabileceklerdir.

32. Faiz ve itfa gelirleri için ihtiyari beyanname verilebilir mi?

Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmeyeceği belirtilen menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kar ve zararlar için takvim yılı itibarıyla ihtiyari beyanname verilebilmektedir.

Söz konusu beyan sadece menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımına ilişkin olarak yapılabilmektedir. Faiz ve itfa gelirleri ihtiyari beyannameye dahil edilemez. Alım satım işlemlerine ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilmektedir.

33. İhtiyari beyannamede hangi oran kullanılır?

Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesi uyarınca gelir vergisi artan oranlı bir tarifeye göre hesaplanmaktadır. Ancak zarar mahsubu ile ilgili olarak verilecek olan ihtiyari beyannamede bu tarife yerine sabit bir oran kullanılmaktadır.

İhtiyari beyanda uygulanacak olan vergi oranı, geçici 67. maddenin (11) numaralı fıkrasında % 15 olarak belirlenmiştir. Ancak söz konusu oran 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören aracı kuruluş varantları dahil olmak üzere hisse senetlerinden (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) elde edilen kazançlar için % 0, diğer kazançlar için ise % 10 olarak belirlenmiştir.

34. İhtiyari beyanname ne zamana kadar verilmelidir?

263 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde ihtiyari beyanın "GVK Geçici 67/11'inci Maddesine Göre İhtiyari

Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi" ile yapılabileceği gibi internet ortamında da yapılabileceği belirtilmektedir. Tebliğde bu beyannamenin de Gelir Vergisi Kanunu'nun 92. maddesinde belirtilen süre içerisinde ilgili vergi dairesine verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. (İhtiyari beyannamenin son hali 269 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ekinde yer almaktadır.)

Buna göre 2011 yılında gerçekleştirilen işlemler dolayısıyla verilebilecek olan ihtiyari beyannamenin de normal gelir vergisi beyanname verme süresi içerisinde (1-25 Mart 2012) vergi dairesine tevdi edilmesi gerekmektedir.

35. İhtiyari beyanname hangi vergi dairesine verilir?

İhtiyari beyannamenin, tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından ikametgahlarının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Öteden beri mükellef olanlar ise bu beyannamelerini gelir vergisi beyannamesini verdikleri vergi dairesine tevdi edeceklerdir.

36. İhtiyari beyanname iadesi gereken vergi nasıl hesaplanır?

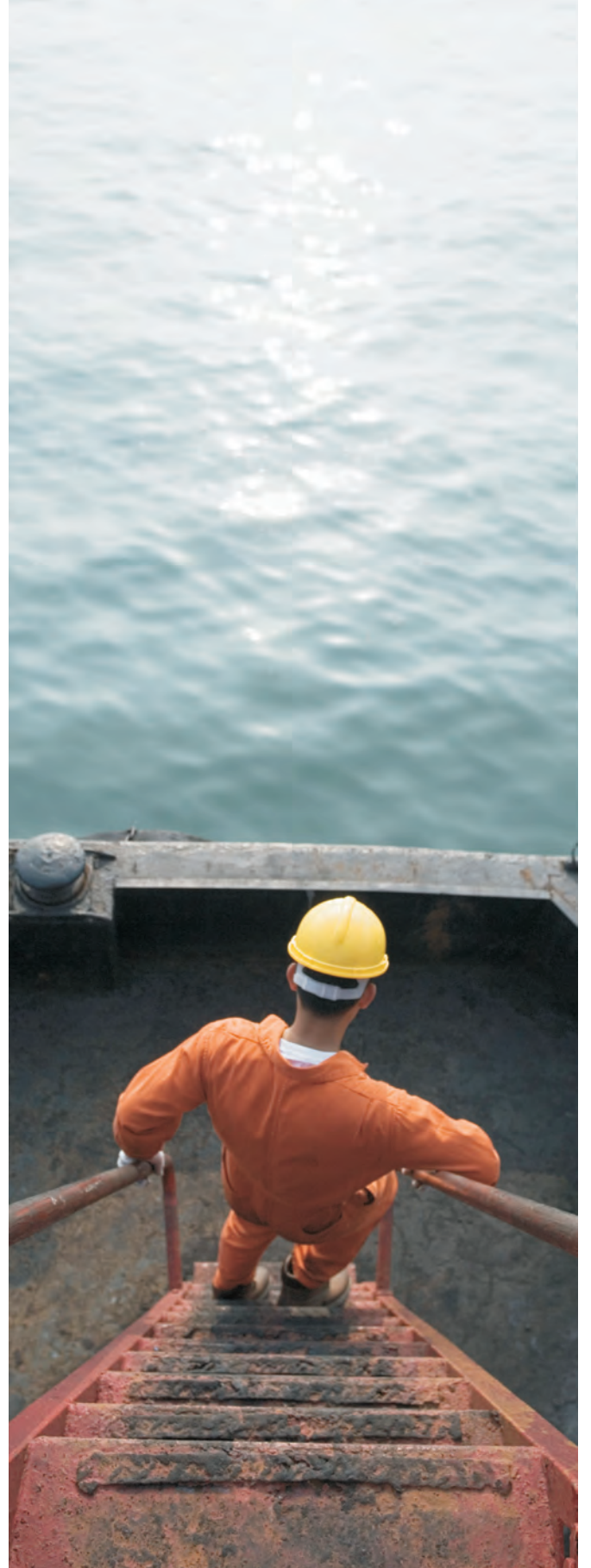
Örnek

Bay (A)'nın, 2011 yılında (Z) Aracı Kurumu vasıtasıyla satışını yaptığı Devlet Tahvilleri ve bu kıymetlerden yapılan stopaja ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tarih	Kar/Zarar	Sonraki Döneme Devreden Zarar	Stopaj Matrahı	Stopaj (%10)
15 Şubat 2011	-50.000	50.000	0	0
12 Nisan 2011	40.000	10.000	0	0
5 Eylül 2011	70.000	0	60.000	6.000
12 Aralık 2011	-15.000	0	0	0
Toplam	45.000		60.000	6.000

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere Bay (A) 2011 yılında (Z) Aracı Kurumu vasıtasıyla gerçekleştirdiği Devlet tahvili alım satım işlemlerinin bir kısmından kar (110.000 TL), bir kısmından da zarar (65.000 TL) etmiştir. Buna göre Bay (A)'nın 2011 yılı net kazancı (110.000 - 65.000 =) 45.000 TL olmaktadır. Bu kazanç üzerinden ödenmesi gereken gelir vergisi (45.000 x % 10 =) 4.500 TL'dir. Aracı kurum tarafından Bay (A)'nın 2011 yılı işlemleri üzerinden kesilen vergi (stopaj) tutarı ise 6.000 TL'dir.

Bay (A) tarafından verilecek olan ihtiyari beyanname ile aradaki (6.000 - 4.500 =) 1.500 TL tutarındaki vergi farkı, iade alınabilecektir.

VI. Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

A. Devlet tahvili ve Hazine bonosu faiz gelirlerinin vergilendirilmesi

37. Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinden elde edilen faiz ve alım satım kazançları, GVK uygulaması açısından hangi gelir unsuruna dahildir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesi gereğince, (5 numaralı bent), gerçek kişilerce Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri "menkul sermaye iradı" olarak kabul edilmektedir.

Bireysel yatırımcılar tarafından Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları ise Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80. maddesi hükümleri uyarınca "değer artış kazancı" olarak kabul edilir. Hazinesinin yurtdışında ihraç ettiği eurobondlardan elde edilen alım satım kazançları da aynı kapsamdadır.

38. 2006 yılından önce ihraç edilen Hazine bonosu ve Devlet tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri nasıl vergilendirilir?

Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvil ve bonolardan 2011 yılında elde edilen faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan tutarın 23.000 TL'yi aşması durumunda, indirim sonrası kalan faiz gelirinin tamamının beyan edilmesi gerekir.

23.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Döviz cinsinden ihraç edilen veya dövize yada başka bir değere (örnek TÜFE) endeksli tahviller için enflasyon indirimi uygulaması söz konusu değildir. Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan ana para kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Örneğin Bay (B)'nin 2005 yılında TL cinsinden ihraç edilmiş olan Devlet tahvilinden 2011 yılında elde ettiği kupon faiz geliri 300.000 TL olsun. Mükellef (B)'nin beyana tabi başka geliri yoktur.

2011 yılı gelirlerine uygulanacak olan enflasyon indirim oranı 26 Aralık 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 280 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği % 126,4 olarak açıklanmıştır. İndirim oranının birden büyük olması nedeniyle, Bay (B)'nin, 2005 yılında TL cinsinden ihraç edilmiş olan Devlet tahvilinden 2011 yılında elde ettiği 300.000 TL tutarındaki kupon faiz geliri beyan edilmeyecektir.

39. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenlerden sağlanan faiz gelirleri nasıl vergilendiriliyor?

Bireysel yatırımcıların 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2011 yılında elde ettikleri faiz gelirleri % 10 oranında stopaja tabidir. Bu vergi kesintisi, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından yapılır.

Stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle elde edilen faiz gelirinin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

B. Devlet tahvili ve Hazine bonusu alım satım kazançlarının vergilendirilmesi

40. 2006 yılından önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen alım satım kazançları nasıl vergilendirilir?

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazancının 19.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda aşan kısım vergiye tabidir. Alım satım kazancının belirlenmesi sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedellerinin ÜFE'ye göre endekslemeye tabi tutulması mümkündür.

Bu endekslemenin yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşması şartı yoktur. Başka bir deyişle, endeks farkı % 10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilir.

Ancak sözü geçen 19.000 TL'lik istisna, bu menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının yanında, diğer menkul kıymetlerden elde edilen beyana tabi alım satım kazançlarının bulunması durumunda, toplam alım satım kazancına uygulanmalıdır.

41. 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilenlerden sağlanan alım satım kazançları nasıl vergilendiriliyor?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi ile banka ve aracı kurumlara, yatırımcıların 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarını elden çıkarmaları dolayısıyla sağladıkları kazanç üzerinden % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü getirilmiştir.

Stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olarak kabul edildiğinden alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

C. Eurobondlardan elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

42. Eurobond nedir?

Eurobond, Hazine Müsteşarlığı tarafından uzun vadeli ve kuponlu olarak, yabancı para cinsinden yurtdışı piyasalarda ihraç edilen borçlanma aracıdır.

43. Eurobond gelirleri üzerinden tevkifat yapılır mı?

Aracı kurum veya banka aracılığıyla, eurobond alım satımı yapılması veya eurobondlardan faiz geliri elde edilmesi durumunda bu kurumlar tarafından herhangi bir vergi kesintisi yapılmaz. Tevkifat yapılmadığı için bu gelir ve kazançların varsa belirlenen istisna veya beyan sınırı tutarlarını aşması halinde gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekir.

44. Eurobond faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulanabilir mi?

Eurobondlar döviz cinsinden ihraç edildikleri için, gerek 1 Ocak 2006 tarihinden önce, gerekse bu tarihten sonra ihraç edilmiş olsun, bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirine enflasyon indirimi uygulanamaz.

45. Eurobond faiz gelirleri nasıl vergilendirilir?

Eurobond kupon faiz geliri, kuponun tahsil edildiği tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak Türk Lirasına çevrilir. Eurobondların anapara kur farkları gelir kabul edilmez.

Gerek 1 Ocak 2006 tarihinden önce, gerekse bu tarihten sonra ihraç edilmiş olsun, eurobondlardan elde edilen faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulanamaz. Bu menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen gelirin 23.000 TL'yi aşması durumunda, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak söz konusu 23.000 TL'lik beyan sınırının hesabında, yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

46. Eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan kazanç nasıl tespit edilir?

258 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde, eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan kazancın, elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığında, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı ve varsa alım satım giderlerinin düşülmesi sonucu hesaplanacağı belirtilmektedir.

Bu açıklamalar kapsamında menkul kıymet döviz cinsinden ihraç edilmiş olmakla birlikte, satışından elde edilecek kazanç TL bazında hesaplanacaktır.

47. Satış kazancı hesaplanırken endeksleme yöntemi kullanılabilir mi?

Kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi kullanılabilir. Ancak bu konuda eurobondun ihraç tarihine göre değişen bir ayırım söz konusudur. 2006 yılından önce ihraç edilen eurobondların maliyet bedelinin endekslenmesinde herhangi bir sınır yoktur. 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ihraç edilen eurobondların endekslemeye tabi tutulabilmesi için ise ÜFE farkının % 10'dan fazla olması gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler 23 ila 27. soruların cevaplarında yer almaktadır.

48. 2006 yılından önce ihraç edilen eurobondlardan sağlanan alım satım kazançları nasıl vergilendirilir?

Yukarıda da belirttiğimiz gibi eurobond alım satım kazançlarının, satış tutarının Türk Lirası karşılığında, alış tutarının Türk Lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 19.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısım beyan edilecektir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, diğer menkul kıymetlerden de beyana tabi alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam kazanca uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Örnek

Türkiye'de tam mükellef statüsünde bulunan Bay (C) 18.06.2010 tarihinde 200.000 USD nominalli eurobondu 210.000 USD kirli fiyata almıştır. Primli olarak alınmış olan bu menkul kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dahil maliyeti 206.000 USD olarak hesaplanmıştır.

Bu eurobond 04.08.2011 tarihinde 218.000 USD'ye satılmıştır. Satılan eurobond 2000 yılında ihraç edilmiş ve Bay (C)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

Veriler

▶ 18.06.2010 MBDA kuru	1 USD = 1,5566
▶ 04.08.2011 MBDA kuru	1 USD = 1,6974
▶ Mayıs 2010 ÜFE	174,61
▶ Temmuz 2011 ÜFE	191,39

Gelir vergisi hesabı

▶ Maliyet bedelinin TL karşılığı (206.000 x 1,5566)	320.659,60 TL
▶ Endekslenmiş maliyet bedeli (191,39 / 174,61 x 320.659,60)	351.474,95 TL
▶ Satış tutarının TL karşılığı (218.000 x 1,6974)	370.033,20 TL
▶ Eurobond satış kazancı (370.033,20 - 351.474,95)	18.558,25 TL
▶ Gelir vergisinden istisna tutar (-)	19.000,00 TL
▶ Beyana tabi alım satım kazancı (*)	0,00 TL
▶ Gelir vergisi matrahı	0,00 TL
▶ Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi	0,00 TL

(*) Bay (C) yukarıdaki eurobond alım satım işleminden elde ettiği kazancı, (endekleme sonrası) 18.558,25 TL olarak hesaplamıştır. Bu kazanç, 2011 yılı için geçerli olan 19.000 TL'lik istisna tutarının altında kaldığından beyan edilmeyecektir. Söz konusu mükellef tarafından endekleme yöntemi kullanılırsa kazancı (370.033,20 - 320.659,60 =) 49.373,60 TL olarak hesaplanacaktı. Bu durumda da 19.000 TL'lik istisnayı aşan tutarın (30.373,60 TL) gelir vergisi beyanname ile beyan edilerek, üzerinden hesaplanan verginin ödenmesi gerekecekti.

49. 01.01.2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondlardan sağlanan alım satım kazançları nasıl vergilendirilir?

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondların 2011 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. madde kapsamında değildir. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj ödenmesi söz konusu olmayacaktır.

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen eurobondlardan sağlanan alım satım kazançlarında olduğu gibi, bu tarihten sonra ihraç edilmiş olan eurobondlardan 2011 yılında elde edilen alım satım kazançlarının da Türk Lirası cinsinden hesaplanması gerekmektedir. Ancak bu kazancın hesaplanması sırasında endekleme yönteminin kullanılabilmesi için ÜFE farkının % 10'un üzerinde olma şartı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir.

Örnek

48. sorunun cevabındaki örnekte yer alan eurobondun 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edildiğini varsayalım. Bu durumda beyan edilmesi gereken kazanç aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

Kasım 2011 ÜFE ile Aralık 2010 ÜFE farkı % 10'un altında kaldığından (% 9,61), kazancın hesaplanması sırasında endekleme yöntemi kullanılamayacaktır. Satış bedelinin TL karşılığından, maliyet bedelinin TL karşılığının düşülmesi suretiyle bulunan kazanç için herhangi bir istisna tutar söz konusu olmadığından, tamamının gelir vergisi beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir.

▶ Maliyet bedelinin TL karşılığı	320.659,60 TL
▶ Satış tutarının TL karşılığı	370.033,20 TL
▶ Eurobond satış kazancı (370.033,20 - 320.659,60)	49.373,60 TL
▶ Gelir vergisinden istisna tutar (-)	0,00 TL
▶ Beyana tabi alım satım kazancı	49.373,60 TL
▶ Gelir vergisi matrahı	49.373,60 TL
▶ Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi 23.000 TL için 4.130 TL (49.373,60 - 23.000) x % 27 =	11.250,87 TL 7.120,87 TL

D. Hisse senedi temettü gelirlerinin vergilendirilmesi

50. Hisse senedi kar payı nedir?

Gelir Vergisi Kanunu'nda "kar payı" kavramı tanımlanmamıştır. Ancak, GVK'nın 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak nitelendirilecek olan bazı kar payı türleri sayılmıştır. Söz konusu maddede sayılan kar payı türleri;

- Her nevi hisse senetlerinin kar payları
- İştirak hisselerinden doğan kazançlar
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar paylarıdır.

"Kurumlardan alınan kar payı" kavramı, yukarıda sayılan ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının 1, 2 (adi komandit şirketlerde komanditerlerin kar payları hariç) ve 3 numaralı bentlerinde belirtilen kar paylarını ifade etmektedir.

Aynı fıkranın 12. bendinde de, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kar payları ile kar ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kar payları ve özel finans kurumlarınca (katılım bankaları) kar ve zarara katılma hesabına ödenen kar payları da menkul sermaye iradı sayılmıştır. Söz konusu menkul sermaye iratları, anılan bentte kar payı olarak sayılmakla beraber, bu iratlar bir alacak hakkına dayanmakta olduğundan vergi uygulaması bakımından faiz olarak kabul edilmekte ve faizlerin tabi olduğu hükümlere göre vergilendirilmektedir. Dolayısıyla bunlar kurumlardan alınan kar payı kavramı içinde değerlendirilmeyecektir.

51. Hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirleri üzerinden vergi kesiliyor mu?

Gelir Vergisi Kanunu uyarınca tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişi ortaklara kar payı (temettü) dağıtıldığı sırada stopaj yapılması gerekmektedir. Bu stopajın oranı % 15'tir. Örneğin bir anonim şirketin ortağı olan gerçek kişinin payına brüt 10.000 TL temettü düştüğü durumda, temettüyü dağıtan kurum tarafından (10.000 x % 15 =) 1.500 TL stopaj yapılacak, kalan net tutar (10.000 - 1.500 =) 8.500 TL ortağa ödenecektir.

Gerçek kişi tarafından bu gelirin (brüt) beyan edilmesi durumunda, hesaplanan vergi üzerinden, temettüyü dağıtan kurum tarafından kesilen vergi mahsup edilecektir. Bu mahsuptan sonra fark vergi ödenebilecek veya kesilen vergi daha fazla ise aradaki fark iade alınabilecektir.

52. Stopaja tabi tutulmayan kar payları var mı?

Kurumlar tarafından gerçek kişi ortaklara kar dağıtılması aşamasında % 15 oranında gelir vergisi stopajı yapılmaktadır. Ancak tam mükellef kurumlara dağıtılan kar payları bu stopaj uygulamasının kapsamı dışındadır.

Diğer taraftan Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 62. maddesi uyarınca, kurumlar vergisi mükellefleri tarafından;

a. 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançlarının,

b. Yukarıdakiler dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançlarının,

c. GVK geçici 61. madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançlarının (yatırım indirimi istisnası)

dağıtılması halinde, gerçek kişi ortaklardan da stopaj yapılmaz.

53. Stopaja tabi tutulmayan kar paylarının beyan ve vergilendirme usulü nedir?

2011 yılında, 2002 ve önceki yıllara ilişkin karların dağıtımına rastlanması pek mümkün olmadığından bu konuda açıklama yapılmayacaktır. Ancak 52. soruya ait cevabın (c) şıkkında belirtilen GVK geçici 61. madde kapsamında yatırım indirimi istisnasından yararlanan tevkifata tabi tutulmuş kazançların 2011 yılında dağıtılmış olma ihtimali bulunmaktadır.

GVK geçici 61. madde kapsamında % 19,8 oranında tevkifata tabi tutulmuş kazançların dağıtılmasından gerçek kişilerce elde edilen kar paylarının net tutarına, kar payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tâbi gelir olarak dikkate alınacaktır. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilecektir.

54. Ele geçen net temettü tutarından, brüt temettü nasıl hesaplanır?

Gelir Vergisi Kanunu uyarınca, tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişi ortaklara kar payı (temettü) dağıtıldığı sırada % 15 oranında stopaj yapılmaktadır. Temettü gelirin beyan edilip edilmeyeceğinin tespiti sırasında, elde edilen net temettü tutarından hareketle, stopaj oranı dikkate alınarak hesaplanan brüt tutarın dikkate alınması gerekmektedir. Net temettü tutarından brüt temettünün hesaplanması aşağıdaki formülle yapılmaktadır.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Örneğin kar dağıtımı yapan bir kurum tarafından % 15 oranında stopaj yapıldıktan sonra gerçek kişi ortağa 12.750 TL (net) temettü ödendiğini varsayalım. Bu ortak tarafından brüt temettü tutarı aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{12.750}{(1 - 0,15)} = \frac{12.750}{0,85} = 15.000 \text{ TL}$$

$$\text{Hesaplanan tevkifat} = 15.000 \times \% 15 = 2.250 \text{ TL}$$

55. Bedelsiz hisse senetleri kar payı olarak beyan edilir mi?

Şirketlerin;

- Özkaynaklara ilişkin enflasyon farklarının sermayeye ilave edilmesi,

- Gayrimenkul veya iştirak hisseleri satış kazancının sermayeye ilavesi,
- Emisyon primlerinin sermayeye ilavesi,
- Dönem karı ve geçmiş dönem karı veya olağanüstü yedeklerin dağıtılmayarak sermayeye ilavesi,

dolayısıyla verdikleri hisse senetleri kar payı olarak beyan edilmez.

56. Temettü gelirleri nasıl vergilendirilir?

2011 yılında hisse senetlerinden elde edilen brüt temettü gelirlerinin % 50'si gelir vergisinden istisnadır. Bu gelirlerin yarısı istisna olarak değerlendirildikten sonra kalan tutar, 23.000 TL'lik beyan sınırı ile karşılaştırılır. 23.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Fazla olduğu takdirde, istisna sonrası tutarın tamamının beyan edilmesi gerekir.

23.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu şekilde hesaplanarak beyan edilen temettü geliri üzerinden hesaplanan vergiden, temettü ödemesi sırasında temettüyü dağıtan kurum tarafından kesilen stopajın tamamı mahsup edilebilmektedir.

Örnek

(Y) A.Ş. Ticaret Kanunu uyarınca ayrılması gereken yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan 2010 takvim yılına ilişkin karın tamamının ortaklara dağıtılmasına karar vermiş ve söz konusu temettü ortaklara 5 Nisan 2011'de ödenmiştir.

Bu kar dağıtımından, (Y) A.Ş.'nin gerçek kişi ortağı olan Bayan (D)'nin hissesine 52.700 TL net temettü düşmüş ve bu tutar Bayan (D)'nin banka hesabına yatırılmıştır. 52.700 TL, (Y) A.Ş. tarafından dağıtılan brüt temettü üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan net tutardır. Bayan (D)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

Net tutardan, brüt tutarın hesaplanmasında kullanılan formül aşağıdaki gibidir.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 52.700 TL'lik net temettünün brüt tutarı, %15'lik tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{52.700}{(1 - 0,15)} = \frac{52.700}{0,85} = 62.000 \text{ TL}$$

► Elde edilen temettü geliri (Brüt)	62.000 TL
► İstisna tutar (62.000 / 2) (-)	31.000 TL
► İstisna sonrası kalan temettü (*)	31.000 TL
► Gelir vergisi matrahı	31.000 TL
► Hesaplanan gelir vergisi	6.290 TL
23.000 TL için 4.130 TL	
(31.000 - 23.000) x % 27 =	2.160 TL
► Mahsup edilecek stopaj (62.000 x % 15) (-)	9.300 TL
► Ödenecek gelir vergisi (6.290 - 9.300)	0 TL
► İade alınacak gelir vergisi (9.300 - 6.290) (**)	3.010 TL

(*) İstisna sonrası kalan 31.000 TL, 23.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, 31.000 TL'nin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

(**) İade alınması gereken verginin, mükellefin varsa diğer vergi borçlarına mahsup edilmesi mümkündür. Böyle bir borcun bulunmaması durumunda 3.010 TL tutarındaki stopajın nakden iadesi talebinde de bulunulabilecektir.

57. Kurumların yönetim kurulu başkanı ve üyelerine verilen temettü ikramiyelerinin beyanı gerekir mi?

Kurumların yönetim kurulu başkanı ve üyelerine verilen temettü ikramiyeleri, GVK'nın 75. maddesinin 3 numaralı bendinde menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır.

2011 yılında elde edilen brüt temettü ikramiyesinin yarısı gelir vergisinden istisnadır. Brüt gelirin yarısı istisna olarak değerlendirildikten sonra kalan tutar (varsa tevkifata tabi tutulmuş diğer menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile birlikte), 23.000 TL'lik beyan sınırı ile karşılaştırılır. 23.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Fazla olduğu takdirde, istisna sonrası tutarın tamamının 1-25 Mart 2012 tarihleri arasında gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekir.

Bu şekilde beyan edilen temettü geliri üzerinden hesaplanan vergiden, temettü ödemesi sırasında temettüyü dağıtan kurum tarafından kesilen stopajın tamamı mahsup edilebilmektedir.

58. 2011 yılında ne kadar net temettü elde edilirse vergi ödenmesi gerekir?

Beyana tabi başka menkul veya gayrimenkul sermaye iradı bulunmayan bireysel yatırımcının, 2011 yılında tam mükellef statüsündeki bir kurumdan elde ettiği net temettü geliri (% 15 oranında stopaj yapıldıktan sonra kalan tutar);

- ▶ 39.100 TL'den az ise beyanname verilmeyecektir. Bu durumda kar payını dağıtan kurum tarafından kesilen % 15 oranındaki stopaj nihai vergi kabul edilecektir.
- ▶ 39.100 TL ile 214.880 TL arasında ise beyanname verilmesi gerekmektedir. Ancak bu durumda ödenecek vergi çıkmadığı gibi, vergi dairesinden iade de talep edilebilecektir.
- ▶ 214.880 TL'den fazla ise beyanname verilmesi ve fark vergi ödenmesi gerekmektedir.

59. Yurtdışındaki kurumların hisse senetlerinden elde edilen kar paylarının beyan esasları nelerdir?

Vergilendirme sistemimiz uyarınca, tam mükellef gerçek kişiler tarafından, gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında elde edilen gelirlerin tamamının Türkiye'de beyan edilmesi ve vergilendirilmesi gerekmektedir.

220 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde de konuyla ilgili olarak, "Tam mükellef gerçek kişiler, yabancı ülkelerde elde ettikleri gelirleri için yıllık beyanname vermek ve diğer gelirleri nedeniyle verecekleri yıllık beyannameye bu gelirlerini ithal etmek zorundadırlar. Bu zorunluluk, tevkif suretiyle vergilendirilip vergilendirilmediğine, tutarına veya niteliğine bakılmaksızın yabancı ülkelerde elde edilen bütün gelirler için geçerlidir." açıklamasına yer verilmiştir.

Bu nedenle, tam mükellef gerçek kişilerce, kanuni ve iş merkezinin her ikisi de yurtdışında bulunan kurumların hisse senetlerinden 2011 yılında elde edilen kar paylarının, 1.170 TL'yi aşması durumunda tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

E. Hisse senedi satışından sağlanan kazançların vergilendirilmesi

60. 2006 yılından önce alınan hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar beyan edilir mi?

1 Ocak 2006 tarihinden önce alınan İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin en az 3 ay, işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin ise 1 yıl elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazanç gelir vergisinden istisnadır.

Her iki tür hisse senedinin de 2011 yılında elden çıkarılması durumunda 3 ay ve 1 yıllık süreler dolmuş olacağından, sağlanan kazanç beyan edilmeyecek ve dolayısıyla üzerinden gelir vergisi de ödenmeyecektir. Ayrıca aracı kurum veya banka tarafından bu kazançlar üzerinden stopaj da yapılmayacaktır.

61. 01.01.2006 tarihinden sonra alınan İMKB'de işlem gören hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar nasıl vergilendirilir?

İMKB'de işlem gören bu hisse senetlerinin satışından sağlanan kazancın vergilendirilmesi konusu menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetleri ile bunlar dışındaki hisse senetleri için farklılık arz etmektedir. İMKB'de işlem gören MKYO hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar üzerinden, ilgili banka veya aracı kurum tarafından % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir. Ancak bu hisse senetlerinin 1 yıldan daha fazla elde tutulduktan sonra satılması durumunda, kazanç stopaja tabi olmayacaktır.

Bireysel yatırımcıların İMKB'de işlem gören MKYO dışındaki hisse senetlerini elden çıkarmaları durumunda ise stopaj oranı % 0 olarak uygulanmaktadır.

Kazancın hesaplanması sırasında kesilen verginin (stopaj) oranı ister % 10 isterse de % 0 olsun, bu vergi bireysel yatırımcı açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu gelirler için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur.

62. MKYO hisse senetlerinin satışından sağlanan kazanç ve stopaj tutarı nasıl hesaplanır?

Bir yıldan daha az süreyle elde tutulduktan sonra satılan MKYO hisse senetlerinden sağlanan kazanç, satışa aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından hesaplanır. Bu kazanç üzerinden % 10 oranında stopaj yapılacaktır. Birden fazla alış yapılmış olması durumunda üzerinden stopaj yapılacak kazancın İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yöntemi ile belirlenmesi gerekmektedir.

Örnek

Mükellef (E) 2011 yılının 3. üç aylık döneminde (2011/Temmuz-Eylül) bir aracı kurum vasıtasıyla (B) Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin hisse senetlerinden almıştır. Alış işlemleri aşağıdaki gibidir. Söz konusu yıl içerisinde bunlardan başka MKYO hisse senedi işlemi bulunmamaktadır.

Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
13.06.2011	10.000	22,50	225.000
20.06.2011	5.000	22,00	110.000
05.07.2011	20.000	20,00	400.000
Toplam	35.000		735.000

Mükellef (E) tarafından alınmış olan 35.000 adet (B) Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı A.Ş. hisse senedinin, 27.000 adedi aynı dönemde satılmıştır. Satış bilgileri aşağıdaki gibidir.

Satış tarihi	Satış (Adet)	Satış fiyatı (TL)	Satış tutarı (TL)
27.06.2011	14.000	24,00	336.000
25.07.2011	13.000	26,50	344.500
Toplam	27.000		680.500

İşlemlerin gerçekleştirilmiş olduğu aracı kurum tarafından, stopaj matrahı belirlenirken İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yönteminin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntem kullanılarak öncelikle satılan hisse senetlerinin alış bedelleri aşağıdaki gibi belirlenecektir.

Satış tarihi	Satış (Adet)	Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
27.06.2011	14.000	13.06.2011	10.000	22,50	225.000
		20.06.2011	4.000	22,00	88.000
25.07.2011	13.000	20.06.2011	1.000	22,00	22.000
		05.07.2011	12.000	20,00	240.000
Toplam	27.000		27.000		575.000

Satışı gerçekleştirilen 27.000 adet MKYO hisse senedinden elde edilen satış kazancı üzerinden işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından % 10 oranında stopaj yapılacaktır.

Satış tutarı	680.500 TL
Satılan hisse senetlerinin alış tutarı	575.000 TL
Satış kazancı (stopaj matrahı) (680.500 - 575.000)	105.500 TL
Hesaplanan stopaj (105.500 x % 10)	10.550 TL
Stopaj sonrası satış bedeli (680.500 - 10.550)	669.950 TL

Mükellef (E) tarafından stopaj yoluyla vergilendirilmiş olan (105.500 - 10.550=) 94.950 TL tutarındaki kazanç için beyanname verilmeyecek, kesilmiş olan 10.550 TL tutarındaki stopaj nihai vergi olacaktır.

Yukarıdaki örnekte yer alan hisse senedinin yatırım ortaklığı değil İMKB'de işlem gören başka bir şirketin hisse senedi olması durumunda, stopajın oranı aracı kurum tarafından % 0 olarak uygulanacaktır.

63. 01.01.2006 tarihinden sonra alınan ve İMKB'de işlem görmeyen hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar nasıl vergilendirilir?

Halka açık olmayan tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri, İMKB'ye kote olmadığı için, satışından elde edilen kazanç üzerinden stopaj yapılmaz. Genel kural olarak bu menkul kıymetlerden elde edilen satış kazançlarının gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. Ancak bu hisse senetlerinin en az 2 yıl süre elde tutulduktan sonra satılması durumunda elde edilen kazanç gelir vergisinden de istisnadır.

Buna göre, örneğin 16 Ekim 2009 tarihinde alınan halka açık olmayan tam mükellef bir kurumun hisse senedinin, 17 Ekim 2011 tarihi veya sonrasında satılması durumunda elde edilen kazanç vergiye tabi olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen süre (2 yıl) dolmadan satılması durumunda, elde edilen kazanç için herhangi bir istisna tutar söz konusu değildir. Bu nedenle satıştan elde edilen kazancın tamamının beyan edilerek, üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ödenmesi gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında alış ve satış arasındaki endeks farkının % 10'u geçmesi şartıyla endeksleme yöntemi de kullanılabilir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler 23 ila 27. soruların cevaplarında yer almaktadır.

F. Mevduat ve repo gelirleri ile katılım bankalarından elde edilen kar paylarının vergilendirilmesi

64. Repo ve ters repo nedir?

Repo, menkul kıymetlerin, bu kıymetleri elinde bulunduran kişi yada kurumlar tarafından geri alma taahhüdü ile satılmasını ifade eder. Bir başka ifade ile portföyünde menkul kıymet bulunan ve nakde ihtiyacı olan kuruluşların nakit ihtiyacını karşılamak amacıyla sahip buldukları menkul kıymetleri, belli bir faiz üzerinden ve belli bir vade sonunda geri almayı taahhüt ederek satmalarıdır.

Repo, işlemin vadesine, faiz oranına, işlemin taraflarına ve anlaşmaya konu olan menkul kıymete ilişkin bilgilerin yer aldığı bir çerçeve anlaşmasına göre yapılmaktadır.

Ters repo, ellerinde nakit bulunan kişi ve kuruluşlar tarafından geri satma taahhüdü ile menkul kıymetlerin alınmasıdır. Başka bir ifade ile ellerinde nakit fazlası olan kişilerin, getiri sağlamak amacıyla, belirli bir fiyat üzerinden ve önceden belirlenen vade sonunda geri satmak kaydıyla menkul kıymet almaları olarak tanımlanabilir.

65. Mevduat ve repo gelirleri için beyanname vermeye gerek var mı?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca gerek TL cinsinden gerekse de döviz cinsinden mevduatlardan sağlanan faiz gelirleri ile repo kazançları % 15 oranında stopaja tabidir. Gerçek kişilerce 2011 yılında elde edilen ve stopaj yoluyla vergilendirilmiş bulunan mevduat faizi ve repo kazançları, tutarı ne olursa olsun yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmez.

Başka bir deyişle, 2011 yılında banka veya aracı kurumlar tarafından % 15 oranında stopaja tabi tutulmuş olan repo ve mevduat faizi gelirleri için beyanname vermeye gerek yoktur. Bireysel yatırımcılar için bu stopaj nihai vergi kabul edilmektedir.

66. Yabancı bankalardan elde edilen mevduat faiz gelirleri beyan edilir mi?

Yurtdışı bankalarda yada Türkiye'deki bankaların yurtdışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından 2011 yılında elde edilen faiz gelirleri üzerinden stopaj yapılmamaktadır. 2011 yılında elde edilen bu gelirler için 1.170 TL'lik beyan sınırı söz konusudur. Faiz geliri bu tutarın altında ise beyan edilmez. Söz konusu beyan sınırını

aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamı beyan edilmelidir.

Ancak 1.170 TL'lik beyan sınırının hesabında, bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

67. Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen gelirler nasıl vergilendirilir?

Aracı kurumlar müşterilerine ait nakdi BPP'nda değerlendirilerek elde ettiği faiz gelirlerini müşterilerin hesaplarına aktarabilmektedir. Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca, gerçek kişilerce aracı kurumlar vasıtasıyla 2011 yılında BPP'ndan elde edilen faiz gelirleri üzerinden % 15 oranında gelir vergisi stopajı yapılmaktadır.

Yine aynı maddede yer alan hüküm uyarınca, stopaj yoluyla vergilenmiş olan bu gelirler için bireysel yatırımcılar tarafından beyanname verilmesine gerek yoktur. Yani stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olmaktadır.

68. Katılım bankalarından elde edilen kar payları beyan edilir mi?

Katılım bankaları tarafından kar ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca % 15 oranında stopaja tabidir. Gerçek kişilerce 2011 yılında elde edilen ve stopaj suretiyle vergilendirilmiş bulunan bu kar payları tutarı ne olursa olsun yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan edilmez.

Başka bir deyişle, 2011 yılında katılım bankaları tarafından % 15 oranında stopaja tabi tutulmuş olan kar payları için beyanname vermeye gerek yoktur. Bireysel yatırımcılar için bu stopaj nihai vergi olmaktadır.

G. Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler

69. Menkul kıymet yatırım fonlarından elde edilen gelirler nasıl vergilendirilir?

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymetler yatırım fonlarının (MKYF) katılma belgelerinden elde edilen gelirler "menkul sermaye iradı" olarak kabul edilmektedir. Bu gelirler Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabidir. MKYF katılma belgelerinden 2011 yılında elde edilen gelirler üzerinden, bu gelirin sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurumlar tarafından % 10 oranında stopaj yapılmaktadır.

Bunun yanında sürekli olarak portföyünün en az % 51'i İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, bir yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinden elde edilmesinden sağlanan kazançların, stopaj uygulaması dışında bırakılmış olduğunu da hatırlatmakta fayda görmekteyiz.

Bireysel yatırımcılar tarafından Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş olan MKYF'lerine ait katılma belgelerinden fona

iadesinden 2011 yılında elde edilen gelirler için, bu gelirler ister stopaja tabi tutulmuş olsun, isterse de stopaj kapsamı dışında bırakılmış olsun, beyanname verilmeyecektir. Diğer gelirler dolayısıyla beyanname verilse dahi bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

70. Yabancı yatırım fonlarından elde edilen gelirler de menkul sermaye iradı mı kabul ediliyor?

Bireysel yatırımcıların, yurtdışında kurulmuş ve Türkiye'de portföy yatırımı dolayısıyla vergi mükellefiyeti olmayan yatırım fonlarının katılma belgelerinden elde ettikleri kazançların vergilendirilmesi konusunda farklı yorumlar bulunmaktadır.

Maliye Bakanlığı'nın 2004 yılında vermiş olduğu bir muktezada, Gelir Vergisi Kanunu'nun yıllık beyanname verilmemesini öngören geçici 55. maddesinde yer alan yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirlerin, Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş olan ve portföy kazançları üzerinden GVK'nun 94. maddesine göre stopaj yapılan yatırım fonlarına ilişkin katılma belgelerinden elde edilen ve "menkul sermaye iradı" olarak değerlendirilen gelirler olduğu belirtilmiştir.

Aynı muktezada Türkiye'de halka arz edilen yabancı menkul kıymet yatırım fonlarına ait katılma belgelerinden gerçek kişilerce elde edilen gelirlerin geçici 55. maddede yer alan istisnadan yararlanamayacağı da ifade edilmiştir.

Maliye Bakanlığı'nın verdiği bu muktezdaki görüşler çerçevesinde, bireysel yatırımcıların yurtdışında kurulmuş olan yatırım fonlarına ait katılma belgelerinin satışı nedeniyle elde ettikleri kazançların Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80 ve mükerrer 81. maddelerine göre "değer artış kazancı" (alım satım kazancı) olarak vergilendirilmesi gerekmektedir.

71. 01.01.2006 tarihinden sonra alınan yabancı yatırım fonlarından elde edilen kazanç nasıl hesaplanır?

Yatırım fonu katılma belgesinin döviz cinsinden satış tutarının, satış tarihindeki Merkez Bankası döviz alış (MBDA) kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığından, döviz cinsinden alış tutarının alış tarihindeki MBDA kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığının düşülmesi sonucu hesaplanan tutar, bu işlemden sağlanan alım satım kazancıdır.

Beyan edilmesi gereken kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedeli endekslenmeye tabi tutulabilecektir. Ancak bu işlemin yapılabilmesi için endeks farkının % 10'u aşması gerekmektedir. Endeks farkının % 10'un altında kalması durumunda kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanacaktır.

Bu menkul kıymetlerin yukarıdaki gibi hesaplanan satış kazancı için herhangi bir istisna uygulaması söz konusu olmadığından, kazancın (endekslenebiliyorsa endekslene sonrası) tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir.

H. Özel sektör tahvillerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

72. 01.01.2006 tarihinden sonra Türkiye’de ihraç edilen özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri nasıl vergilendirilir?

Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesi ile banka ve aracı kurumlara, yatırımcıların 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerinden elde ettikleri faiz gelirleri üzerinden % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen faiz gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

73. Yurtdışında ihraç edilen özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirlerinden stopaj yapıyor mu?

Günümüzde bazı yerli kurumlar (tam mükellef) sadece yurtiçinde değil, yurtdışında da tahvil ihraç edebiliyorlar. Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri üzerinden 2010/1182 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen oranlarda tevkifat yapılması gerekmektedir. (Söz konusu Kararname 29 Aralık 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

Buna göre tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillere ilişkin olarak tam mükellef gerçek kişilere ödenen;

- ▶ Vadesi 1 yıla kadar olan tahvil faizlerinden % 10,
- ▶ Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 7,
- ▶ Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olan tahvil faizlerinden % 3,
- ▶ Vadesi 5 yıl ve daha uzun olan tahvil faizlerinden % 0

oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

74. Yurtdışında ihraç edilen özel sektör tahvillerinden elde edilen faiz gelirleri nasıl vergilendiriliyor?

Tam mükellef kurumlar tarafından yurtdışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri vadesine göre yukarıda belirtilen oranlarda stopaja tabidir. Bireysel yatırımcılar tarafından bu menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen faiz geliri 23.000 TL’lik beyan sınırından daha az ise bu gelirlerin beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

23.000 TL’lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan ana para kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Beyan edilen faiz gelirleri üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden kesilmiş olan vergiler (tevkifat) düşülebilmektedir.

75. 01.01.2006 tarihinden sonra Türkiye’de ihraç edilen özel sektör tahvillerinin satışından sağlanan kazançlar nasıl vergilendiriliyor?

Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesi ile banka ve aracı kurumlara, yatırımcıların 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan özel sektör tahvillerini elden çıkarmaları dolayısıyla sağladıkları kazanç üzerinden % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü getirilmiştir.

Bu stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

76. Yurtdışında ihraç edilen özel sektör tahvillerinin satışından sağlanan kazançlar nasıl vergilendiriliyor?

Bu tahvillerin 2011 yılında elden çıkarılması dolayısıyla sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden Türkiye’de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınan bu menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise ÜFE farkının % 10’un üzerinde olması şartı vardır. Alış ve satış tarihleri arasındaki ÜFE farkının % 10’un altında kalması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde değil, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilecektir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmadığından, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

I. Kira sertifikalarından sağlanan gelirlerin vergilendirilmesi

77. Kira sertifikası nedir?

Sermaye Piyasası Kurulu’nun, 1 Nisan 2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Seri: III No:43 sayılı “Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”inde, kira sertifikası ihracı ile fon temin edilebilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Söz konusu Tebliğ’de kira sertifikası, ihraç etmek üzere kurulmuş olan anonim şirket statüsündeki varlık kiralama şirketinin

(VKŞ) satın almak veya kiralamak suretiyle devraldığı varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla düzenlediği ve sahiplerinin bu varlıklardan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet olarak tanımlanmıştır.

Kira sukuku olarak da adlandırılan kira sertifikası niteliği itibariyle tahvil ve bonolara benzemekle birlikte, özünde bağlı olduğu varlığın getirisini yatırımcısına yansıtan bir menkul kıymettir. Bu nedenle faizsiz tahvil olarak da adlandırılabilir.

78. Kira sertifikalarından sağlanan gelirler nasıl vergilendirilir?

Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından sağlanan gelirler % 10 oranında stopaja tabidir. Bu stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

79. Yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirler nasıl vergilendirilir?

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurtdışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirlerde stopaj oranı kira sertifikasının vadesine göre değişmektedir. Buna göre tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;

- ▶ Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlerden % 10,
- ▶ Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 7,
- ▶ Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden % 3,
- ▶ Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden % 0,

oranında tevkifat yapılmaktadır.

Bireysel yatırımcılar tarafından bu menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen faiz geliri 23.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise bu gelirlerin beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

23.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan ana para kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Beyan edilen faiz gelirleri üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden kesilmiş olan vergiler (tevkifat) düşülebilmektedir.

J. Yabancı menkul kıymetlerden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

80. Yabancı ülke tahvil faiz gelirleri nasıl vergilendirilir?

İhraç tarihine bakılmaksızın, yabancı kurumlarca yada yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen tahvillerden 2011 yılında elde edilen faiz gelirleri geçici 67. madde kapsamına girmez. Dolayısıyla ihraç tarihi ne olursa olsun bu menkul kıymetlerden sağlanan faiz gelirleri üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmeyecektir.

Söz konusu menkul kıymetlerden döviz cinsinden elde edilen faizler enflasyon indirimine tabi olmayıp, 1.170 TL'yi aşması durumunda, gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak söz konusu 1.170 TL'lik beyan sınırının hesabında bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

81. 2006 yılından önce satın alınan yabancı tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar nasıl vergilendirilir?

Yabancı kurumlarca yada yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen ve 1 Ocak 2006 tarihinden önce yatırımcılar tarafından satın alınan tahvillerden elde edilen alım satım kazançlarının, satış tutarının Türk Lirası karşılığında, alış bedelinin Türk Lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekir. Bu menkul kıymetlerin alım satımından elde edilen kazancın yukarıdaki şekilde hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi kullanılabilir. Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 19.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan diğer menkul kıymetlerden de alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam alım satım kazancına uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

82. 01.01.2006 tarihinden sonra satın alınan yabancı tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar nasıl vergilendirilir?

Yabancı kurumlarca yada yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen tahvillerin 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınması ve 2011 yılında elden çıkarılması dolayısıyla sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınan bu menkul kıymetlerden 2011 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk Lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise ÜFE farkının % 10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır. Alış ve satış tarihleri arasındaki ÜFE farkının % 10'un altında kalması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde değil, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilecektir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

K. Aracı kurum varantlarından sağlanan kazançların vergilendirilmesi

83. Varant nedir?

Sermaye Piyasası Kurulu'nun Seri: III ve 37 numaralı "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği"nde aracı kuruluş varantı (varant);

"Varant, elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergeyi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracıdır."

şeklinde tanımlanmıştır.

84. Varantlardan elde edilen gelirler nasıl vergilendirilir?

Opsiyon sözleşmesine benzerlik göstermekle birlikte SPK mevzuatında da menkul kıymet olarak tanımlanan varantlardan elde edilen gelirler, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabidir. Dolayısıyla tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından varantlardan elde edilen gelirler üzerinden, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından stopaj yapılması gerekmektedir.

Bu stopajın oranı İMKB'de işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan varantlar için % 0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Tam mükellef gerçek kişiler açısından bu stopaj (oranı sıfır olsa da) nihai vergi olarak kabul edildiğinden, söz konusu gelirler için gelir vergisi beyannamesi verilmesine de gerek yoktur. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmesi durumunda da, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

L. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançların vergilendirilmesi

85. VOB'da işlem gören kontratlardan sağlanan kazançlar stopaja tabi mi?

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında banka ve aracı kurumlar, yatırımcıların vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde ettikleri kazançlar üzerinden stopaj yapmak zorundadırlar.

Bireysel yatırımcılar tarafından Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda (VOB) satın alınan, hisse senetlerine (menkul kıymet yatırım ortaklıkları hariç) veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan 2011 yılında sağlanan kazançlar üzerinden hesaplanması gereken stopajın oranı % 0 olarak belirlenmiştir.

Ancak yukarıda belirtilenler dışındaki kıymetlere dayalı kontratlardan 2011 yılında sağlanan kazançlar üzerinden % 10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

86. VOB dışında yapılan kontratlardan sağlanan kazançlar üzerinden stopaj yapılıyor mu?

Bireysel yatırımcılar tarafından, banka ve aracı kurum aracılığıyla VOB dışında satın alınan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlar da stopaj kapsamındadır. Bu stopaj, hisse senetlerine (menkul kıymet yatırım ortaklıkları hariç) veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar üzerinden % 0, diğer kıymetlere dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar üzerinden ise % 10 oranında uygulanmaktadır.

87. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlar için ayrıca beyanname vermeye gerek var mı?

Tam mükellef gerçek kişilerce 2011 yılında bir banka veya aracı kurum aracılığıyla, gerek VOB'da gerekse de VOB dışında sağlanan söz konusu kazançlar stopaj yolu ile vergilendirilmiş olduğundan (% 0 veya % 10), tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmez.

Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

VII. Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan vergilerin beyanı ve ödenmesi

88. Menkul kıymet gelirlerine ilişkin beyanname hangi vergi dairesine verilir?

Gelir vergisi açısından temel kural, beyannamenin geliri elde eden gerçek kişinin ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesidir.

2011 yılında elde edilen menkul kıymet gelir ve kazançları da, elde edenin başkaca beyana tabi bir geliri yoksa ikametgahının bulunduğu yer vergi dairesine bir beyanname ile beyan edilecektir. Başkaca beyana tabi bir gelirin bulunması durumunda ise bu gelirin beyan edildiği vergi dairesine verilecek olan beyannameye, menkul kıymet gelirleri de dahil edilecektir.

89. Beyanname ne zamana kadar verilmelidir?

Gerçek kişiler, menkul kıymetlerden elde ettikleri menkul sermaye iratları ve alım satım kazançlarını varsa diğer gelirleri ile birlikte, geliri elde ettikleri yılı izleyen Mart ayının 1-25. günleri arasında yıllık gelir vergisi beyannameyi ile beyan etmek zorundadırlar.

Buna göre 2011 yılında menkul kıymetlerden elde edilen ve beyan edilmesi gereken gelirlerin 1 Mart 2011 tarihinden başlamak üzere, 26 Mart 2012 Pazartesi gününe (25 Mart Pazar gününe geldiği için) kadar beyan edilmesi gerekmektedir.

90. Yıllık gelir vergisi beyannamesinde hangi indirimler yapılabilir?

Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinde, gelir vergisi matrahının tespitinde, yıllık gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden bazı indirimlerin yapılabilmesine izin verilmiştir. Bunlardan bazıları aşağıda yer almaktadır.

- Beyan edilen gelirin % 10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta primleri için, beyan edilen gelirin % 5'ini) ve asgari ücretin yıllık tutarını aşmamak şartıyla, mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları,
- Beyan edilen gelirin % 10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti

bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları,

c. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin % 5'ini aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar,

d. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve 100 yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde 50 yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynî bağış ve yardımların tamamı,

e. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelinin tamamı,

f. Bakanlar Kurulunca yardım kararı alınan doğal afetler (örneğin Somali) dolayısıyla Başbakanlık aracılığıyla makbuz mukabili yapılan bağışlar.

91. Beyannameye eklenmesi gereken belgeler nelerdir?

Menkul kıymet gelirleri dolayısıyla beyanname verilmesi durumunda, varsa bu gelirler üzerinden kesilen vergilerin (stopaj), vergi sorumlusu tarafından ilgili vergi dairesine ödenmiş olduğuna ilişkin belgenin beyannameye eklenmesi gerekmektedir.

İlk defa beyanname verildiği durumda ise yukarıdaki belgelerin yanında mükellefiyet tesisi için ikametgah ve nüfus cüzdan suretinin de beyannameye eklenmesi gerekir.

92. Beyan edilen gelir üzerinden ödenecek verginin oranı nedir?

Gelir vergisi artan oranlı bir vergidir. 2011 yılında elde edilen gelirlerle ilgili olarak 1-25 Mart 2012 tarihleri arasında beyanname verilmesi durumunda, vergi aşağıdaki gelir vergisi tarifesine göre hesaplanacaktır. (Ücret gelirleri hariç)

Gelir dilimi	Vergi oranı
9.400 TL'ye kadar	% 15
23.000 TL'nin 9.400 TL'si için 1.410 TL, fazlası	% 20
53.000 TL'nin 23.000 TL'si için 4.130 TL, fazlası	% 27
53.000 TL'den fazlasının 53.000 TL'si için 12.230 TL, fazlası	% 35

93. Gelir vergisi ne zaman ve nereye ödenir?

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ilk taksiti Mart ayının sonuna, ikinci taksiti de Temmuz ayının sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitte ödenmesi gerekir.

Buna göre 2011 yılına ilişkin beyan edilen gelirler üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ilk taksitinin 2 Nisan 2012 Pazartesi gününe (31 Mart Cumartesi gününe geldiği için), ikinci taksitinin de 31 Temmuz 2012 Salı gününe kadar ödenmesi gerekmektedir.

Beyanname üzerinde hesaplanan vergi bağlı bulunulan vergi dairesine (beyannamenin verildiği vergi dairesine) veya herhangi bir vergi dairesine yada vergi tahsil etme konusunda yetkilendirilmiş bankalara ödenebilir.

94. Taksitlerin birinin veya tamamının zamanında ödenmemesinin sonuçları nedir?

Vergi Usul Kanunu'nun 111. maddesinde, vergilerin özel kanunlarında gösterilen zamanlarda ödeneceği hükme bağlanmıştır. Taksitlerden birinin veya tamamının zamanında ödenmemesi durumunda, alacaklı vergi dairesi mükellefe bir ödeme emri göndererek, 7 günlük süre içinde borcunu ödemesini isteyecektir. Borcun bu süre içinde de mükellef tarafından rızaen ödenmemesi halinde, vergi dairesi 6183 Sayılı Kanun'un kendisine verdiği cebrî tahsil yetkisini kullanarak alacağını tahsil edecektir.

Vergi alacağının normal ödeme zamanı (vade) geçtikten sonra tahsil edildiği durumlarda, 6183 Sayılı Kanun hükümleri gereğince aylık % 1,40 oranında (19 Ekim 2010 tarihinden itibaren) gecikme zammı ayrıca tahsil edilmektedir. Yıllar itibarıyla uygulanan aylık gecikme zammı oranları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Uygulandığı dönem	Gecikme zammı oranı (Aylık)
02.03.2005 - 20.04.2006	% 3,00
21.04.2006 - 18.11.2009	% 2,50
19.11.2009 - 18.10.2010	% 1,95
19.10.2010 tarihinden itibaren	% 1,40

95. Beyanname verilmemesi veya gelirin eksik beyanı halinde uygulanacak yaptırımlar nelerdir?

Beyan edilmesi gereken gelirlerin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda;

1. Beyan edilmemiş ve ödenmemiş olan vergi aslı,
2. Normal vade tarihinden ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihine kadar gecikme zammı oranında hesaplanacak gecikme faizi,
3. Vergi aslının bir katı tutarında vergi ziyai cezası,

tahsil edilecektir.

96. Beyanname verilmediği yada gelirin eksik beyan edildiği gerekçesiyle yapılan cezalı tarhiyatlar hakkında mükelleflerin müracaat yolları nelerdir?

Menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirleri hiç beyan etmediği yada noksan beyan ettiği iddiasıyla hakkında cezalı tarhiyat yapılan mükelleflerin başvurabilecekleri yollar üç grupta toplanabilir.

- a. Ortaya çıkan ilave vergi ve cezanın ödenmesi (ödeme, ihbarnamenin tebliğinden itibaren 1 ay içinde yapılmalıdır),
- b. Uzlaşma talep edilmesi (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliğinden itibaren 30 gündür),
- c. Yargıya başvurulması (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliği tarihinden itibaren 30 gündür).

97. Zamanaşımı nedir?

Zamanaşımı Kanun'da, süre geçmesi dolayısıyla vergi alacağının kalkması olarak tanımlanmıştır. Verginin ilgili olduğu yılı takip eden yılın başından başlayarak 5 yıl içerisinde hesaplanarak mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğramaktadır.

Örneğin 2011 yılında elde edilmiş olmakla beraber 2012 yılı Mart ayında beyannameye dahil edilmesi gereken bir gelirin beyan edilmediğinin vergi dairesince tespit edilmesi durumunda, bu gelir üzerinden ödenmesi gereken verginin vergi dairesi tarafından 31 Aralık 2016 tarihine kadar tarh edilerek, mükellefe tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

Bu nedenle mükellefler zamanaşımı süresi içinde yani geliri elde ettikleri tarihi izleyen yılbaşından itibaren beş yıl süre ile vergi incelemesine maruz kalabilirler.

VIII. Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler

98. Mevduat faiz geliri, tahvil ve hisse senedi satış kazancı ile eurobond kupon faiz geliri elde eden bir mükellef bu gelirlerini nasıl beyan edecektir?

Mükellef (B) 2011 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

- ▶ 15.03.2010 tarihinde bir yıl vadeli mevduat yapmış olup, 15.03.2011 tarihinde bu hesabından 200.000 TL faiz geliri elde etmiştir. Banka tarafından söz konusu faiz üzerinden % 15 oranında 30.000 TL stopaj yapılmıştır.
- ▶ Mükellef (B) çalıştığı banka aracılığıyla 2010 yılında almış olduğu Devlet tahvillerini 2011 yılında satmıştır. Bu işleme aracılık eden banka tarafından hesaplanan 310.000 TL'lik kazanç üzerinden % 10 oranında (31.000 TL) stopaj yapılmıştır. (Söz konusu tahvil 2009 yılında ihraç edilmiştir.)
- ▶ Mükellef (B) 2011 yılının ilk üç aylık döneminde aracı kurum vasıtasıyla hisse senedi işlemleri gerçekleştirmiştir. Bir kısım işlemlerinden 120.000 TL zarar etmiş, diğer hisse senetlerinden ise 232.000 TL kazanç elde etmiştir. Aracı kurum tarafından bu üç aylık işlemler sonucu ortaya çıkan 112.000 TL net kar üzerinden stopaj yapılmamıştır.
- ▶ Mükellef (B) ayrıca 14.01.2004 tarihinde ihraç edilmiş olan, US900123AT75 tanımlı eurobondu 2008 yılında satın almış, bu eurobondtan 2011 yılı içerisinde aşağıdaki tarih ve tutarlarda kupon faizi elde etmiştir. 14.02.2034 vadeli bu eurobond yılda 2 kez kupon faizi ödemektedir. (Kuponlara isabet eden prim tutarı olmadığı varsayılmıştır.)

Kupon tarihi	Kupon faizi (USD)	MBDA kuru	Kupon faizi (TL)
14.02.2011	20.000 USD	1,5886	31.772 TL
15.08.2011	20.000 USD	1,7751	35.502 TL
Toplam	40.000 USD		67.274 TL

Çözüm

- ▶ 2011 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan mevduat faiz geliri, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler (faiz ve alım satım) üzerinden, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumların % 10 oranında stopaj yapma yükümlülüğü vardır. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirlerin tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

▶ 2011 yılında İMKB'de gerçekleştirilen hisse senedi işlemlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) sağlanan kazançlar % 0 oranında stopaja tabidir. Bu kazançlar tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

▶ Eurobond kupon faizi

Eurobondlar hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun, bu menkul kıymetlerden elde edilen kupon faizine (menkul sermaye iradı) enflasyon indirimi uygulanamaz. Elde edilen eurobond kupon faiz geliri 2011 yılı için 23.000 TL olarak belirlenmiş olan beyan sınırını aştığı takdirde tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Mükellef (B) tarafından 2011 yılında elde edilen 67.274 TL tutarındaki eurobond kupon faizi 23.000 TL'lik beyan sınırını aştığından tamamının beyan edilmesi gerekmektedir. Hesaplama aşağıdaki şekilde olacaktır.

2011 yılında elde edilen eurobond kupon faizi (MSİ)	67.274,00 TL
Gelir vergisi matrahı	67.274,00 TL
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi	53.000 TL için 12.230 TL
$(67.274 - 53.000) \times 35 =$	4.995,90 TL
	17.225,90 TL

99. Repo, yatırım fonu geliri ve tahvil alım satım kazancı ile yurtdışı bankadaki hesabından faiz alan bir mükellef bu gelirlerini nasıl beyan edecektir?

Mükellef (C) 2011 yılında aşağıdaki gelirleri elde etmiştir.

- ▶ 12.000 TL tutarında repo geliri elde etmiş, banka tarafından bu gelir üzerinden % 15 oranında 1.800 TL stopaj yapılmıştır.

- ▶ Mükellef (C) 2011 yılı içerisinde menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin satışından 21.000 TL gelir elde etmiş, çalıştığı aracı kurum tarafından bu gelir üzerinden % 10 oranında 2.100 TL stopaj yapılmıştır.
- ▶ Mükellef (C) 2010 yılında ihraç edilen Hazine bonosundan 2 Mayıs 2011 tarihinde alım yapmıştır. Aldığı bononun tamamını, 15 Kasım 2011 tarihinde satmıştır. Satışa aracılık eden banka tarafından söz konusu satıştan oluşan 80.000 TL'lik kazanç üzerinden % 10 oranında 8.000 TL stopaj yapılmıştır.
- ▶ Mükellef (C)'nin yurtdışındaki bir bankada bulunan hesabının vadesi 17.08.2011 tarihinde dolmuş ve bu tarih itibarıyla 3.000 USD tutarında faiz geliri elde etmiştir.

Çözüm

- ▶ Repo ve menkul kıymet yatırım fonu gelirleri

2011 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olmak koşuluyla; repo gelirleri ile menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Bireysel yatırımcılar açısından stopaj nihai vergidir.

- ▶ Hazine bonusu alım satım kazancı

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Hazine bonusu ve Devlet tahvillerinden elde edilen alım satım kazançları üzerinden, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından % 10 oranında stopaj yapılmaktadır. Bu stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olup, sağlanan gelir ve kazancın ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

- ▶ Yabancı banka mevduat faiz geliri

Yurtdışı bankalarda yada Türkiye'deki bankaların yurtdışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından 2011 yılında elde edilen faiz gelirleri üzerinden stopaj yapılmamaktadır. 2011 yılında elde edilen bu gelirlerin 1.170 TL'lik beyan sınırını aşması halinde tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Elde edilen yurtdışı banka faiz geliri	3.000,00 USD
Merkez Bankası döviz alış kuru (17.08.2011)	1 USD = 1,7714 TL
Elde edilen yurtdışı banka faiz geliri (3.000 x 1,7714)	5.314,20 TL

2011 yılında yurtdışı bankalardan elde edilen 5.314,20 TL'lik faiz geliri, 2011 yılı için 1.170 TL olarak uygulanan beyan sınırını aştığından, tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Beyan edilen menkul sermaye iradı	5.314,20 TL
Gelir vergisi matrahı	5.314,20 TL
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi (% 15)	797,13 TL

100. Beyana tabi menkul sermaye iradı yanında kira geliri de elde eden bir kişi bu gelirlerini nasıl beyan edecektir?

Bay (D) 2010 yılı başında satın aldığı gayrimenkulü aynı yıl işyeri olarak bir şirkete kiraya vermiş, 2010 yılında elde ettiği kira gelirini beyan ederken "götürü gider" yöntemini kullanmıştır. 2011 yılı için söz konusu işyerinin kirası aylık brüt 1.700 TL olarak belirlenmiş olup, kiracı tarafından her ay kira üzerinden 340 TL tevkifat yapılmış ve Bay (D)'ye aylık net 1.360 TL kira ödenmiştir.

Bay (D) ayrıca 2011 yılında İMKB'de satın almış olduğu hisse senetlerinden 10.200 TL net temettü almıştır. 10.200 TL'lik net tutar, temettü dağıtan kurum tarafından brüt temettü üzerinden % 15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan tutardır. Bay (D)'nin beyana tabi başka geliri yoktur.

Çözüm

- ▶ Beyan edilecek menkul sermaye iradının tespiti

Net temettü tutarından, brüt temettü tutarının hesaplanmasında kullanılan formül aşağıdaki gibidir.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 10.200 TL'lik net temettünün brüt tutarı, %15'lik tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{10.200}{(1 - 0,15)} = \frac{10.200}{0,85} = 12.000 \text{ TL}$$

Elde edilen temettü geliri (Brüt)	12.000 TL
İstisna tutar (12.000 / 2) (-)	6.000 TL
İstisna sonrası kalan temettü	6.000 TL

- ▶ Beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradının tespiti

Mükellefler tarafından 2011 yılında elde edilen brüt kira geliri (1.700 X 12=) 20.400 TL'dir. Gayrimenkul sermaye iratlarının beyanı sırasında götürü gider yönteminin seçilmesi durumunda bu usulden 2 yıl dönülemez. Bay (D) 2010 yılında "götürü gider" yöntemini seçmiş olduğundan, 2011 yılında elde ettiği kira gelirini beyan etmesi halinde yine "götürü gider" yöntemini seçmek zorundadır.

- ▶ Beyan sınırı ile karşılaştırma

İstisna sonrası kalan temettü (MSİ) (1)	6.000 TL
Yıllık brüt işyeri kira geliri (GMSİ) (2)	20.400 TL
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	26.400 TL

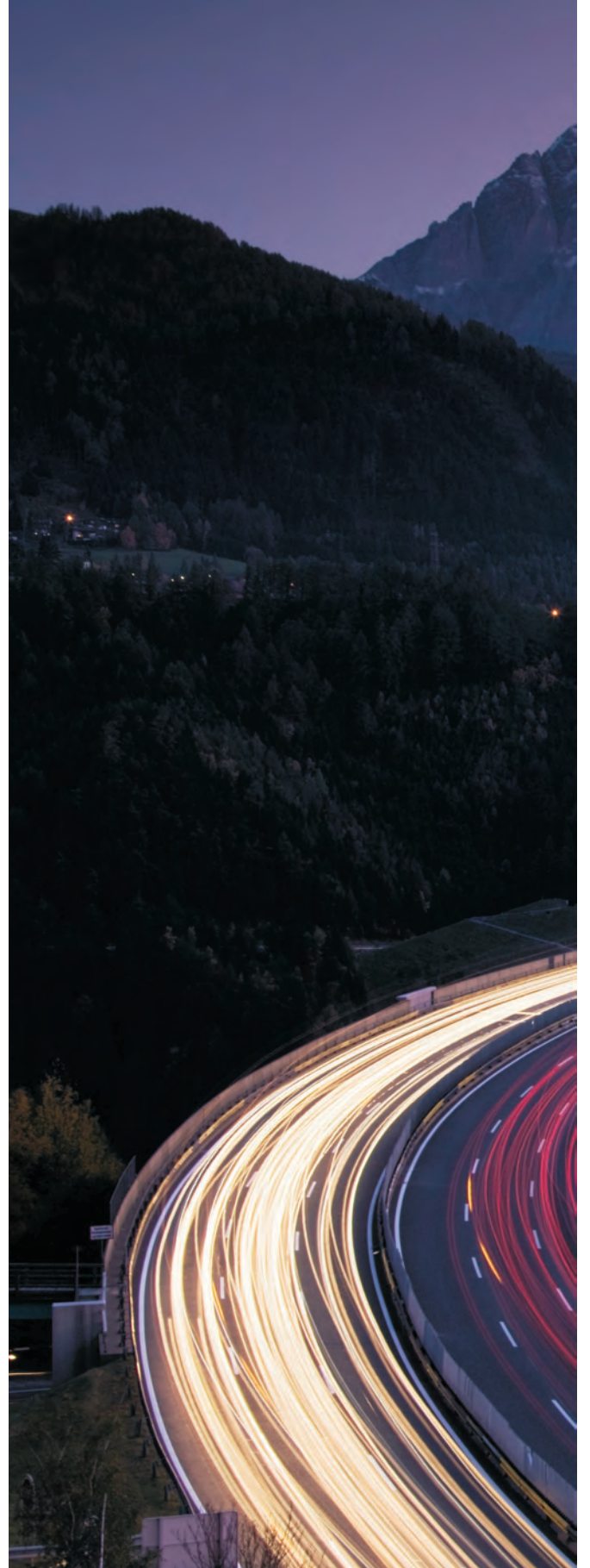
Yukarıdaki hesaplamadan da görüleceği üzere, brüt temettü gelirinin yarısı veya brüt işyeri kira geliri tek tek bakıldığında 2011 yılı için geçerli olan beyan sınırının (23.000 TL) altında olmasına rağmen, beyan edilip edilmeyeceklerinin tespiti

sirasında, bu gelirlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre 26.400 TL, 23.000 TL*'lik beyan sınırını aştığından, bu iki gelirin de beyan edilmesi gerekmektedir.

► Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

İstisna sonrası kalan temettü (MSİ) (1)	6.000 TL
Yıllık brüt işyeri kira geliri	20.400 TL
Götürü gider (20.400 x % 25) (-)	5.100 TL
Beyana tabi işyeri kira geliri (GMSİ) (2)	15.300 TL
Gelir vergisi matrahı (1 + 2)	21.300 TL
Hesaplanan gelir vergisi	3.790 TL
9.400 TL için 1.410 TL (21.300 - 9.400) * % 20 = 2.380 TL	
Yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergiler (-)	5.880 TL
- Temettü geliri üzerinden (12.000 X %15)=1.800	
- İşyeri kira geliri üzerinden (20.400 X %20)=4.080	
Ödenecek gelir vergisi (3.790 - 5.880)	0TL
İade alınacak gelir vergisi (5.880 - 3.790) (*)	2090TL

(*) İade alınması gereken verginin, mükellefin varsa diğer vergi borçlarına mahsup edilmesi mümkündür. Böyle bir borcun bulunmaması durumunda 2.090 TL tutarındaki stopajın nakden iadesi talebinde de bulunulabilecektir.

Ernst & Young

Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Ernst & Young hakkında

Ernst & Young, denetim, vergi, kurumsal finansman ve danışmanlık hizmetlerinde global bir liderdir. 141.000 Ernst & Young çalışanı ortak değerleri ve kaliteye olan sarsılmaz inançları doğrultusunda hizmet vermektedirler. Ernst & Young; çalışanlarının, müşterilerinin ve içinde bulunduğu geniş çevrelerin potansiyellerine ulaşmalarına yardımcı olarak fark yaratmaktadır.

Ernst & Young, her biri ayrı birer tüzel kişiliğe sahip Ernst & Young Global Limited'e üye firmalardan oluşan global bir organizasyon olup, tüm hizmetlerini bu üye firmalar tarafından sunmaktadır. Ernst & Young Global Limited, sınırlı sorumlu bir Birleşik Krallık şirketi olup, müşteri hizmeti sunmamaktadır. Organizasyonumuz hakkında daha detaylı bilgi için lütfen www.ey.com internet sitesini ziyaret ediniz.

Ernst & Young'ın sunduğu vergi hizmetleri
İşleriniz gerçek potansiyellerine güçlü temeller üzerinde yapılandırılarak ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirilerek ulaşabilir. Ernst & Young olarak vergi yükümlülüklerinizi sorumlu ve zamanında yerine getirmenizin önemli bir fark ortaya çıkaracağını düşünüyoruz. Bu nedenle 135'ten fazla ülkedeki 25,000 vergi çalışanlarımız nerede olursanız olun ve vergi ihtiyaçlarınız ne olursa olsun, kaliteli hizmet anlayışımıza duyduğumuz tereddütsüz bağlılık temelinde sizlere teknik bilgi, iş tecrübesi ve tutarlı metodolojiler sunmaktadır.

© Ernst & Young 2011
Tüm Hakları Saklıdır.

Bu yayının özet bilgi içermekte olup sadece genel bilgi verme amaçlı hazırlanmıştır. Ayrıntılı bir araştırmanın ya da profesyonel görüşün yerini tutmak üzere hazırlanmamıştır. Herhangi bir kişinin, bu yayında yer alan herhangi bir bilgiye dayanarak bir aksiyon alması ya da almaması neticesi uğrayabileceği kayıplardan EYGM Limited dahil global Ernst & Young organizasyonunun hiçbir üyesi sorumluluk kabul etmez. Spesifik konular için ilgili danışmana başvurulmalıdır.

www.ey.com/tr
www.vergidegundem.com